LATVIA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Kārlis Rabācs. DP Camp Kleinkötz near Günzburg/D. Printer: „Schwäb. Volksbl.". Günzburg/D., Bgm.-Landm.-Pl. 7. Circulation: 4000. Published three times weekly. Editorial office: Günzburg/D., Dominikus-Zimmermannstr. 2.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 36 (260)
Ceturtdien, 1949. g. 31. martā

Iznāk trīs reizes nedēļā. Izdevējs: Latviešu preses darbinieku sadarbības kopa; kopas vecākais M. Čulītis. Galvenais redaktors K. Rabācs (šobrīd darbā neatrodas); galv. redaktora vietn. M. Čulītis. Redaktori: B. Ķīselis, A. Liepa, H. Mindenbergs. Redakcijas adrese: Günzburg/D.. Dominikus Zimmermannstr. 2 (tālrunis 84).

Sūtnis Jūlijs Feldmanis iecelts par Dr. A. Bīlmaņa pēcnieku Vašingtonā

JAUNAIS SŪTNIECĪBAS VADĪTĀJS DRĪZUMĀ DOSIES UZ ASV

ASV ārlietu ministrija 18. martā paziņojusi Latvijas valdības ārkārtējam pilnvarotam, sūtnim K. Zariņam Londonā, ka piekrīt pastāvīga Latvijas sūtniecības vadītāja iecelšanai Vašingtonā. Sūtnis K. Zariņš šim amatam izraudzījis Latvijas sūtni Šveicē Jūliju Feldmani. ASV ārlietu ministrija šo iecelšanu akceptējusi, un J. Feldmanis visā drīzumā dosies uz ASV pārņemt sūtniecības vadību.

Sarunas ar ASV ārlietu ministriju šai jautājumā turpinājušās jau ilgāku laiku. Latvijas sūtniecības vadību Vašingtonā pēc Dr. Bīlmaņa nāves bija uzņēmies sūtniecības sekretārs Anatols Dinbergs, un vēl ASV jaunievēlētā prezidenta Trumena inaugurācijas aktā Baltijas valstu pārstāvji bija aicināti piedalīties svinībās līdzīgi visiem citiem Vašingtonā akreditētajiem valstu diplomātiem. Šis apstāklis no jauna liecināja, ka ASV atkārtotās deklarācijas par Latvijas, Lietuvas un Igaunijas aneksijas neatzīšanu nav tikai diplomātiska pieklājība, bet ir principiāls, no personālām pārmaiņām neatkarīgs lēmums. Ārlietu ministrijas akcepts jauna Latvijas sūtniecības vadītāja iecelšanai šo ASV ārpolītikas principu ne tikai atkārtoti apstiprina, bet pašreizējā starptautiskajā situācijā piešķir tam īpašu nozīmi. Nav atstājams bez ievērības fakts, ka galīgā atbilde ieilgušajās sarunās dota Atlantika pakta satura pasludināšans dienā, kam sekoja Dīna Ečesona zīmīgā runa

Jūlijs Feldmanis ir viens no redzamākiem un pieredzē bagātākiem Latvijas diplomātiem un darbojies ārlietu resorā kopš pirmām Latvijas dienām, īpaši pārstāvēdams tās intereses Parīzē un Ženēvā. Jaunieceltais sūtnis pēc izglītības ir jurists, bija Latvijas pastāvīgais delegāts Tautu Savienībā un akreditēts arī pie Dānijas valdības. Pēdējos gados, darbodamies Šveicē, Jūlijs Feldmanis visai daudz darījis latviešu bēgļu interešu aizstāvībai pie IRO, vēl nesen ļoti aktīvi cīnoties „latviešu karavīru skrīningu jautājumā. Ļoti nozīmīgu darbu J. Feldmanis veicis kara laikā, kad nodibinājis kontaktu ar vācu un vēlāk boļševiku okupēto Latviju un saņemto informāciju par latviešu beztiesisko stāvokli izmantojis cīņai pret abu diktātūru terroru.

Sūtņa J. Feldmaņa personīgās īpašības raksturo darba sīkstums, laba cilvēku pazīšana, spēja skaidri pārredzēt situāciju vissarežģītākos gadījumos un formulēt spriedumu asā, koncentrētā veidā. Viszīmīgākais vilciens viņa raksturā tomēr ir spēja saglabāt mieru un paļāvību labvēlīgam atrisinājumam situācijās, kurās var pagurt arī visneatlaidīgākā diplomāta enerģija.

IEROSINĀTA KOPĪGA VALDĪBA ATLANTIKA PAKTA SIGNATĀRVALSTĪM

Amerikāņu zinātnieks un Nobeļa prēmijas laureāts Haralds Urijs Čikāgas universitātē teiktajā runā ierosināja dibināt kopīgu valdību visām Atlantika pakta signatārvalstīm. Šāda valdība, pēc profesora domām, lielā mērā nodrošinātu pasaules mieru un ļautu arī ASV izšķirties par atombumbas noslēpuma nodošanu. Vienīgais priekšnoteikums ir tas, lai kopīgajai valdībai būtu visu valstu polītiskas, saimnieciskas un militāras pilnvaras.

Maskava prasa atņemt aprūpi visiem DP, kas nerepatriējas

Austrijas miera līguma apspriedēs, kas jau vairākas nedēļas nesekmīgi turpinās Londonā, Padomju Savienības pārstāvis Zarubins atkal uzbruka pārvietotām personām. Viņš mēģināja iegalvot, ka padomju iestādes nav repatriējušas nevienu DP spaidu kārtā, un beigās ierosināja, lai IRO atņem jebkādu atbalstu visām tām pārvietotām personām, kas nevēlas atgriezties mājās.

Šo priekšlikumu katēgoriski noraidīja rietumu sabiedroto pārstāvji. Amerikāņu delegāts paskaidroja, ka tā būtu DP izmērdēšana badā. Bez tam, pēc Zarubina priekšlikuma, vajadzētu radīt pavisam jaunu bēgļu katēgoriju, jo kur citādi lai ietilpina tos cilvēkus, kas nebūtu DP un nav arī kara noziedznieki. Francijas delegāts ierosināja repatriēt tikai tos, kas atsakās uzdot iemeslus, kāpēc viņi nevēlas atgriezties mājās, vai arī nepieņem piedāvāto darbu ārzemēs. Austrijas valdība otrdien paziņoja, ka tā vairs nav spējīga uzturēt DP nometnes. Tas ārlietu ministram Grūberam jāpasaka arī Londonā.

No Baltijas valstīm atkal aizvesti pāri par pusmiljons cilvēku

LATVIJĀ NOTIEKOT PLAŠAS PARTIZĀNU KAUJAS AR KRIEVU KARASPĒKU, ZIŅO VĀCU PRESE

Vairāk nekā pusmiljons Baltijas valstu iedzīvotāju aizvesti uz Sibiriju pēdējās dienās pirms Ziemsvētkiem, ziņo Brēmenes laikraksts „Nordsee-Zeitung", piebilstot, ka šai vislielākajā deportācijas akcijā piepeši aizvesti ap 200.000 igauņu un latviešu un ap 400 000 lietuviešu. Aizvesto vidū esot bijuši arī veci ļaudis, bērni un slimnieki. Palikušie iedzīvotāji tāpēc esot svinējuši Ziemsvētkus ka sēru dienas. Baltijas valstu iedzīvotāji tērpušies sēru drānās. Ļaudis, it sevišķi pilsētās, pastāvīgi turot gatavībā ceļam nepieciešamo mantu saiņus. Viens no svarīgākiem ceļa saiņiem esot somiņa ar žāvētu maizi.

Pēc tā paša laikraksta ziņām, aizvešanas briesmām pievienojušās vēl jaunas — Baltijas valstu sieviešu piespiedu salaulāšana ar krieviem. Sievietēm, kuru vīri aizbēguši uz rietumiem vai pazuduši austrumos, pavēlot salaulāties ar krieviem. Pie tam vīri pieņemot savu sievu uzvārdus un visos sarakstos tiekot ierakstīti kā latvieši, acīm redzot, lai šo „latviešu" skaitu varētu ierakstīt ziņojumos rietumiem vai vēlētāju sarakstos. Tā kā tādā pašā veidā tagad sākot spiest laulāties arī neprecētas jaunavas, tad Baltijas valstīs esot sākusies īsta laulību psichoze, jo katra brīva sieviete cenšoties steidzīgi saistīties ar kādu no vēl atlikušajiem tautiešiem.

Laikraksta plašajā ziņojumā tālāk teikts, ka šādos apstākļos, saprotams, Baltijas valstīs palicis ļoti maz pārliecinātu komūnistu. Komūnistus atvēsinot arī tas apstāklis, ka cenas, it sevišķi pilsētās, turpinot celties. Šī gada sākumā kilograms maizes maksājis 2,90 rubļu, viena ola 1,50—2,50, kg kartupeļu — 1, pudele degvīna 20, kg cukura 12 un kg sviesta 60 rubļu. Uzvalks maksājot ap 600 rubļu. Tai pašā laikā fabrikas strādnieks mēnesī pelnot 400—450, strādniece 300—350 rubļu.

Vācu laikraksts savā ziņojumā pakavējas arī pie kolchozu organizēšanas Rīgas apriņķī un norāda, ka visa rezultātā arvien vairojoties partizānu skaits Baltijas valstīs. Ziņas par Latvijas „meža brāļiem" un Lietuvas „dzelzs vilkiem" nokļūstot rietumos tikai retos gadījumos, bet, arī pēc trūcīgajām ziņām spriežot, nelegālās partizānu organizācijas Baltijas valstīs jau esot kļuvušas tik spēcīgas, ka pielīdzināmas regulārām karaspēka daļām. Pēc pašu krievu ziņām, Lietuvā esot jau 42.000 partizānu, bet Latvijā un Igaunijā viņu skaits esot tikai nedaudz mazāks. Vairākkārt jau esot notikušas lielākas kaujas starp partizāniem un rēgulāro padomju karaspēku.

ASV atombumbām jau izraudzīti 70 mērķi Padomju Savienībā

APSTIPRINĀTA JAUNĀ AMERIKĀŅU GAISA FLOTES PROGRAMMA

Pretēji prezidenta Trumena un bijušā aizsardzības ministra Forestala ieskatiem, ASV turpmāk galveno vērību veltīs vienai ieroču šķirai — gaisa spēkiem, ziņo „Newsweek". Pagājušajā nedēļā tautas vietnieku nams ar lielu balsu vairākumu apstiprinājis projektu, ka turpmāk ASV gaisa spēki sastāvēs no 70 pamatgrupām līdzšinējo 59 vietā. Trumens vēlējās gaisa spēkus turpmāk samazināt uz 48 pamatvienībām un rast izlīdzinājumu starp armiju, floti un aviāciju, jo šīs trīs ieroču šķiras joprojām savā starpā nemitīgi cīnās par priekšrocībām.

Tagad tautas vietnieku nams pieņēmis padomus, ko tam jau pagājušā gadā deva vīrs, kas „savā kabinetā radīja visu ASV floti". Tas ir Karls Vinsons, kas 15 gadu no vietas bija tautas vietnieku nama flotes komisijas priekšsēdis un ko Ruzvelts kara laikā izraudzīja par flotes techniskā sastāva noteicēju. Vinsons tagad, viņa 70 grupu gaisa flotes programmu pieņemot, teicis: „Līdz šim ASV svarīgākā bija flote, jo no pārējās pasaules mūs šķir divi okeani. Bet tagad stāvoklis mainījies. Padomju Savienība nav jūras braucēju valsts. Tā mūs uz jūras apdraudēt nevar. Bet tā var kļūt par lidotāju valsti, jo arī Staļins visiem spēkiem cenšas attīstīt savu aviāciju. Tāpēc mums jādara viss, lai ASV aviācija joprojām būtu pirmā pasaulē."

70 grupas sastādīsies no 4 smago B36 bumbvežu vienībām ar 18 lidaparātiem katrā. Ar vienreizēju degvielas papildināšanu šī tipa lidmašīnas var aplidot pasauli ar 50 t bumbu kravu. Bez tam būs 16 vidējo bumbvežu vienības ar 30 lidmašīnām katrā. Te pamattips būs B50 un supercietoksnis B29, kas katrs spēj uzņemt vairākas atombumbas. 5 vieglo bumbvežu vienībās ietelps 48 strūklas bumbveži, pagaidām B45 tipa, ar ātrumu ne mazāku par 800 km stundā. Pārējās vienības sastādīsies no 25 iznīcinātāju grupām ar 75 strūklas iznīcinātājiem, ne lēnākiem par skaņas ātrumu, sešām tāllidojuma izlūku vienībām, 4 smago un 6 vidējo flotes bumbvežu grupām, kā arī 4 tuvizlūkošanas lidmašīnu grupām.

Tas nozīmē, ka ASV rīcībā ik brīdi būs ap 1000 vissmagāko un smago bumbvežu ar globālu darbības radiju. No tiem 150 būs milzīgie B36 gaisa drednauti, kuru īstās kaujas spējas joprojām ir nezināmas. Bez tam pašreiz sākta seriju produkcija vēl citiem tipiem, par kuriem Vinsons izteicies, ka tie var papildināt un pārspēt B36 grupas.

Milzīgu skandālu Vašingtonas kara ministrijas aprindās sacēlis kāds nepārdomāts ziņojums presei, ka ASV gaisa spēkiem jau esot izraudzīti 70 svarīgi stratēģiski mērķi Padomju

(Beigas 5. lpp.)

ASV apturēs katru agresiju, saka jaunais aizsardzības ministrs

Amata zvērestu Vašingtonā pirmdien nodeva jaunais aizsardzības ministrs Luijs Džonsens. Īsā uzrunā viņš pateica, ka pašreizējo bruņošanos katram pārsteigumam Savienotajām Valstīm uzspiedis polītiskais saspīlējums. ASV jāsarga ne vien savas intereses, bet arī demokratijas ideāli. Tāda ir prezidenta Trumena ārpolītika, ko akceptējušas arī abas amerikāņu lielākās partijas. „Ar Dieva palīgu mēs rūpēsimies," uzrunas beigās teica Džonsens, „lai jaunatnei vairs nebūtu jākaro. Bet, ja vajadzēs, mēs apturēsim katru agresiju."

Pēc zvēresta ceremonijas prezidents Trumens bija rīkojis pusdienas aizejošam aizsardzības ministram Forestalam un viņa jaunajam pēcniekam. Galda runā prezidents izteica nožēlu par Forestala aiziešanu no valsts dienesta un apbalvoja viņu ar augstāko amerikāņu goda zīmi.

Baltijas savienotās valstis

Polītiskā attīstība Eiropā un visā pasaulē pēc kara bijusi tāda, kas valstis un tautas arvien pastiprinātā mērā spiedusi pievērsties domai par ciešu sadarbību vienotas Eiropas ietvaros, pie kam šī doma pakāpeniski jau iegājusi iedzīvināšanas stadijā. Eiropas ūnijas ideja radusi atbalsi arī Baltijas valstu trimdiniekos, bet tai pašā laikā novārtā palikusi mums dabiski vēl tuvākā ideja par brīvo Baltijas tautu jo ciešu sadarbību nākotnē, kaut gan vēstures mācības mudināt mudina uz to.

Arī LNP sesija, kas sāksies pēc dažām dienām, nevarēs un negribēs paiet garām šīm problēmām. Šinī sakarībā sniedzam LNP prezidija locekļa, LCP vicepriekšsēža un informācijas daļas vadītāja V. Lamberga rakstu par Baltijas valstu savienību.

1. Pagātnes mācība

Saplosītās Eiropas polītiskās un morālās vētras baigajos padebešos Dieva roka spožā gaismā raksta E burtu. Šajā E visas cerības likuši ļaužu miljoni aiz dzelzs priekškara: viņiem tas ir kļuvis par pretestības gara un brīvības gribas simbolu. Tā ir Eiropas ūnija.

Lūzums rietumu un austrumu starpā gan saškēla Eiropu un izraisīja kara psichozi, bet brīnišķā kārtā radīja straujų pagriezienu uz Eiropas polītisku un militāru apvienošanos. Ko gadu desmitos nespēja brīvības entuziasti, Kudenhofs-Kalergi uc., to dažos gados paveica totālitārisma briesmas. Ir radīta Rietumeiropas ūnija, ko vada valdību ārlietu ministri. Ir pasludināta arī Eiropas padome — parlaments un ministru padome. Eiropas vienības un brīvības karogs pacelts virs valdību namiem un plandās no rietumiem uz austrumiem, tur — uz Baltijas valstu pusi.

Laika zīmes rāda, ka visas Eiropas suverēnās valstis apvienosies. Kāda liela, ļauna vara totāli cīnās pret šo apvienošanos. Tā vēlas spaidu kārtā pakļaut Eiropu un visu pasauli „komūnisma ūnijai" — nebrīvo tautu savienībai, kur netaisnību sauc par taisnību. Kaut vēlu, Eiropa beidzot sapratusi — kur varai ir tiesības, tur taisnībai nav varas.

Ja Rietumeiropas ūnija ir jau polītiska reālitāte, Eiropas ūnija eiropiešu apzināts mērķis, tad Baltijas ūnija ir vēl problēma. Latviešiem, igauņiem un lietuviešiem ir organizācijas Eiropas ūnijas veicināšanai, bet nav un nebija tādas Baltijas ūnijai. Kamēr brīvās Baltijas valstis neredzēja briesmas un neizjuta bailes par savu brīvību, Baltijas ūnijas idejas balss no Narvas līdz Ņemūnai izskanēja tuksnesī. Bet kad tās pamanīja briesmas, bija jau par vēlu — neapvienotas un nesaskaņotas tās zaudēja neatkarību agrāk un nožēlojamāk nekā to būtu zaudējušas Baltijas savienotās valstis.

Tagad, šķiet, igauņi, latvieši un lietuvieši aizmirsuši pagātnes mācību, ko mums atgādina Rietumu ārlietu ministrijas: baltieši zaudēto brīvību un valstis atgūs ar mazākiem upuriem un ātrāk tad, ja viņi cīnīsies apvienoti par nākamām Baltijas savienotām valstīm.

Mazliet atcerēsimies vēsturi. Vēl pirms Latvijas valsts proklamēšanas 1918. g. 23. oktobrī Pagaidu Nacionālās Padomes loceklis Zigfrīds Meierovics vēsturiskajā audiencē Dauningstrītā Anglijas ārlietu ministram lordam Balfūram teica: „Latviešu Nacionālā Padome cer, ka pēc vispārēja miera noslēgšanas nodibināsies mazo tautu savienība abpus Baltijas jūrai un šī savienība pievienosies līgai, kas sastāvēs no visām brīvām tautām."

Balfūrs atbildēja vārdiem, kas skan dzīvi vēl šodien: „Es ceru un domāju, ka izsaku arī Lielbritanijas valdības uzskatu, ka Baltijas valstu savienība būs tas satversmes veids, radīts uz kopīgu interešu pamata, kas visvairāk būs saskaņots ar latviešu centieniem un nodrošinās Latvijai plašu nacionāli kultūrālu un polītisku attīstību."

Šodien igauņi, latvieši un lietuvieši un viņu polītiskā vadība stāv gandrīz turpat, kur stāvēja Z. Meierovics toreiz. Tiesiski esam gan labākā, bet faktiski daudz ļaunākā stāvoklī. Tiesības var izrādīties liekas, ja Baltijas tautas iznīcinās. Šodien Z. Meierovica pēcnācējs tagadējā Latviešu Nacionālā Padomē teiktu līdzīgus vārdus, un Anglijas ārlietu ministrs Bevins, Rietumeiropas ūnijas pasludinātājs, atbildētu ar vēl noteiktāku vēlējumos pēc Baltijas ūnijas kā Eiropas ūnijas austrumu malas visstiprākā balsta.

Bet Baltijas valstu valdības 20 brīvības gados nespēja piepildīt Z. Meierovica solījumu un Balfūra vēlējumu. Un tagad — cik traģiski! — spaidu kārtā apvienotas Padomju Savienībā, Baltijas tautas izcieš visbriesmīgāko pagātnes mācību.

Kādēļ Baltijas valstis netika tālāk par nesekmīgo Bulduru konferenci 1921. g., kur bez tam piedalījās arī Somija un Polija (Polija atkrita Lietuvas sauciena „Mēs bez Viļņas nenorimsim!" dēļ. Somija izšķīrās par Skandināvijas valstu bloku)? Kādēļ palika neiedarbināta jau noligtā Latvijas — Igaunijas muitas ūnija un Latvijas — Igaunijas militārās aizsardzības līgums? Kādēļ 1934. g. Ženēvā parakstītais Baltijas valstu saprašanās un sadarbības līgums izpaudās tikai ārlietu ministru rēgulārās konferencēs? Kādēļ Baltijas tautu sešas savstarpējās draudzības vienības nespēja radīt lielāku sabiedrības interesi par Baltijas ūniju? Vai tagad mēs nerīkotos citādi un ātrāk?

Kaut arī Viļņas jautājums, valodu dažādība, daži ekonomiskie faktori, Latvijas eventuālais disponētais stāvoklis un Z. Meierovica nāve kavēja Baltijas valstu apvienošanos, galvenā vaina tomēr meklējama Baltijas tautu pasīvitātē. Demokratisko valstu polītiku veido sabiedriskā doma. Baltijas savienotās valstis varēja piedzimt pāri minētajiem šķēršļiem tikai tad, ja igauņu, latviešu un lietuviešu tautas būtu to prasījušas. Nekādu ārēju spaidu vai draudu pret Baltijas ūniju nebija. Un tomēr Baltijas tautas neprasīja savām valdībām apvienošanos. Tās, kā jaunas nācijas bez polītiskām tradicijām un vēsa aprēķina, romantiski kaislīgi izdzīvoja Vilsona pasludinātos tautu pašnoteikšanās principus līdz galējām suverēnitātes konsekvencēm. Arī tad, kad Tautu Savienības polītikas vadmotīvs — kollektīvā drošība — mudināja pat ģeopolītiski un militāri spēcīgākas valstis meklēt vienību (piem., Mazā antante), Baltijas valstis nevarēja atrast bazi vienībai. Dažas aprindas, vīlušās valdību polītikā, kala separātus plānus par Panbaltiju, Latviešu-lietuviešu vienības aprindas vēlējās izveidot Latvijas-Lietuvas vienību Aistijas valstī, bet nekas nepiepildījās.

Pāri palikusi rūgtā vēstures mācība, ka nevis brīvība un labklājība valstis vieno, bet gan nāves briesmas un bailes.

2. Baltijas ūnija kā tautu kustība

Pārsteidz fakts, ka latviešu trimdiniekos Eiropas ūnijas ideja ir dzīvāka nekā Baltijas ūnijas ideja. Trimdā darbojas Latviešu apvienība „Eiropas ūnija" (vadībā K. Kampe, A. Vinovskis, M. Gulbis) un Baltijas biedrība Eiropas ūnijas veicināšanai (V. Sidzikauskas, R. Liepiņš, Holbergs), bet baltiešiem nav nevienas organizācijas Baltijas ūnijas veicināšanai, kaut gan trimdas dzīve, sevišķi jauktās baltiešu nometnēs, radījusi gandrīz vai vienreizēju izdevību visiem baltiešiem kopā līdz sirds dziļumiem izrunāties par mūsu nākotnes valsts tiesību, kultūras un saimniecības jautājumiem. Kopējā liktenī, darbā un sadzīvē mums dota iespēja noslēgt mūžīgu brālību un saderību vienā valstī. Un tomēr, izņemot Baltijas valstu sūtņu, Baltijas centrālo komiteju priekšsēžu un dažu polītiķu ciešo un sirsnīgo sadarbību un Latviešu-lietuviešu vienības darbību angļu

(Beigas 2. lpp.)

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER
Nr. 36 (260) 1949. g. 31. martā
Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā redakcijas domas.

Baltijas savienotās valstis

(Turpinājums no 1. lpp.)

joslā, baltieši ļoti maz ir darījuši Baltijas ūnijas idejas veicināšanai. Ir pazaudēti četri dārgi gadi. Šajos 4 gados igauņiem, latviešiem un lietuviešiem nav bijis laika un intereses izdebatēt, noskaidrot un atzīt Baltijas savienotās valstis par politisku dzīvības jautājumu. Sabiedriskā doma ir klusējusi. Baltijas ūnija vēl ir problēma.

Jūtamu ūdens kustēšanos radīja jaunievēlētās 4. LCP pirmās sesijas lēmums Valkā — visiem līdzekļiem atbalstīt latviešu organizētu piedalīšanos Baltijas un Eiropas ūnijas kustībā. Tam sekoja līdzīgs lēmums LNP prezidija 19. februāra sēdē Eslingenā. Bet šis darbs var būt sekmīgs tikai tad, ja arī igauņu un lietuviešu augstākie organi pieņems līdzīgus lēmumus, tādā veidā dodot signālu sabiedriskai domai.

Tikai tās politiskās idejas, kas kalpo tautai un dziļi rezonē tautas dvēselē, dzīvo un izaug līdz lieliem darbiem. Tādēļ Baltijas ūnija neizaugs un neklūs par politisku faktoru Eiropas ūnijā, ja tā neklūs par Baltijas tautu dvēselisku jūtoņu un apzinātu mērķi. Tādēļ Baltijas ūnijas ideja ir jāpārvērš par Baltijas tautu kustību. Tā kā Baltijas ūnija kā politisks veidojums nevar rasties pati no sevis spontāni, tad tā ir ierosināma, organizējama. Igauņu, latviešu un lietuviešu politiskām autoritātēm un centrālām komitejām ir jādod parole politiski un sabiedriski aktīvajiem darbiniekiem, skolotājiem un tautas audzinātājiem sākt Baltijas ūnijas informācijas, propagandas un organizācijas darbu. Ir jādibina visiem baltiešiem kopēja centrāla Baltijas ūnijas apvienība ar šīs apvienības kopām katrā nometnē. Apvienības uzdevums ir veidot sabiedrisko domu ūnijas garā.

3. Baltijas savienotās valstis vai Baltijas valstu antanti?

Tāpat kā Eiropas ūnijas kustība sadalījusies unionismā (V. Čerčila vadībā) un federālismā (šveicieša Dr. H. Bauera vadībā), tā arī Baltijas ūnija ietver sevī divi iespējas: Baltijas savienotās valstis un Baltijas valstu antanti.

Klasisks paraugs Eiropā savienoto valstu satversmei ir Šveices federācija. Šveice ir uzņēmusies vadību par federātīvu Eiropas ūniju. Tikai federālisms nodrošina tautām un valstīm augstākās nacionālās neatkarības un vairāku valstu savienības sintezi. Latviešu apvienība „Eiropas ūnija" aizstāv federātīvu Eiropas vienību. Arī sūtnis Dr. A. Bīlmanis apsveica latviešu darbību Eiropas ūnijā ar vārdiem: „Mācīsimies no Šveices."

Kad Baltijas valstis kļūs brīvas un visi dzīvie atgriezīsies, tad ar smagām sirdīm skatīsimies, cik palikuši dzīvi — to būs ļoti maz. Tauta un zeme izpostīta, izlaupīta. Viss būs jāsāk no gruvešiem un mazuma. Un tā kā mēs tagad nezinām, kāda tad izskatīsies Eiropas karte, mums jārēķinās ar dažādām iespējām. Bet viens ir neapšaubāmi skaidrs: kamēr komūnisms valdīs Austrum- un Dienvidaustrumeiropā, tikmēr tur nekādas politiskas pārmaiņas Eiropas ūnijas virzienā nevar notikt. Un tādēļ tai brīdī, kad Baltijas valstis atgūs brīvību, tur nodibināsies nacionālas pagaidu valdības, kas būs nostādītas ārkārtīgi smagu uzdevumu priekšā. Nekas vairs nebūs tā, kā tas bija Baltijas valstu neatkarības laikā līdz 1940. g. Arī cilvēki, viņu domas, jūtas, pārliecība, centieni būs citi, bet Baltijas tautu kaimiņi var būt tie paši, kas agrāk.

Kara ugunis kausētiem, upuru un ciešanu jūrā gremdētiem, taisnībā un līgumos dotā vārdā piekrāptiem, mums būs brīvības, drošības un labklājības jautājumos asi spriedumi, jaunas atziņas. Mēs meklēsim savai dzīvei visdrošākos pamatus un jaunus pamatus arī valstij. Sanāks jaunas satversmes sapulces. Igauņu, latviešu un lietuviešu tautas tad būs nonākušas krustceļos: pa kuru ceļu iet?

Tad atcerēsimies, ka Baltijas valstis brīvību zaudēja militārā vājuma dēļ. Molotovs nicinoši nosauca Baltijas valstis par sakņu dārziņiem. Nepalīdzēja mums vairs ne līgumi, ne humānitāte, ne Tautu Savienība. Atgādināsim tad jauno satversmes sapulču locekļiem, ka, jo lielāka valsts, jo lielāka militārā un politiskā vara. Un — Baltijas jūra un zeme visos laikos bijuši un būs magnēts svešu valstu ekspansijai.

Tādēļ, paļaujoties turpmāk tikai uz pašu spēkiem, visdrošāko nākotni mums var dot tikai Baltijas savienotās valstis. Tā būtu valsts uz Eiropas vienības fona ar 170.000 kv. km territoriju, sākumā 4—5 miljoniem iedzīvotāju un vienotu, stipru valsts varu — centrālo parlamentu un centrālo valdību. Tā būs valsts, kam ir kopīga pagātne, bet vēl vairāk kopīga nākotne.

Nav neviena objektīva fakta, kas runātu pret Baltijas savienotām valstīm. Vienāda ģeopolitiskā telpa, saimniecības struktūra, kultūras un civilizācijas pakāpe un kristīgās morāles mīlestība. Valodu jautājums nokārtojams pēc Šveices piemēra, vai arī, nosakot angļu valodu par valsts valodu. Mēs trimdā visi mācāmies angļu valodu, un šī mācīšanās būtu vēl intensivizējama. Tālākā trimdā pāri jūrām angļu valoda kļūs mūsu otra valoda. Protams, mēs esam tikai mazākā tautas daļa. Bet valodas var iemācīties līdz sirmam vecumam. Valoda nebūs par šķērsli pat Eiropas ūnijas radīšanai, kādēļ lai tā būtu šķērslis Baltijas ūnijai?

Latviešu rakstnieks Jānis Klīdzējs (Antons Baltiks) Dzimtenes Balss 1949. g. 1. numurā sniedz Baltijas tautu nākotnes tvērumu „Jaunā valsts" ar tālredzīgu visu problēmu atrisinājumu. Pareizi saprasti nacionālitātes un suverēnitātes principi nekad nekavēs šādas Jaunās valsts dibināšanu.

Manās acīs un manā sirdī igauņi un lietuvieši ir mani brāļi un tautieši — vienas valsts pilsoņi. No Nemūnas līdz Narvai būs viena valsts, kuru valdīs trīs, kas būs tapuši par vienu.

V. Lambergs

Latvietes ceptos pīrāgus ēd pat naktīs

VĒSTULE „LATVIJAI" NO KANĀDAS

Par Kanādas kalponītes ikdienu „Latvijai" jau rakstījusi Leonija Ozolkalne. Kalpones darbs paliek kalpones darbs, vienalga, kurā Kanādas malā strādā. Varbūt vienai ir labāki saimnieki, otrai mazliet mazāk darba, bet visām kopā tomēr sveša pasaule un nepiepildītas ilgas. Darbs nav briesmīgs un nav arī pārāk grūts, bet kamēr tiek ar visu galā — nav nemaz tik vienkārši. Viss ir savādāk. Negribu teikt, ka te būtu labāk vai sliktāk nekā bija Latvijā, bet darbu veic citādi un dzīvo citādi, nekā esmu radusi. Pagrūti bija, kamēr iepazinos ar mašīnām un aparātiem, ar kuriem pieblīvēta virtuve. Putekļu sūcējs arī ir milzīgs, un es nevaru un nevaru atzīt, ka ar to strādāt būtu pārāk ērti, bet esmu laikam vēl par vecmodīgu un pārāk pieradusi pie mūsu vecās, labās Eiropas miera. Traukus mazgā skaidrās ziepēs un pat nenoskalo, tā ka ziepes pēc tam saslauka dvielī. Tas esot kāds īpašs mazgāšanas preparāts.

Un kur tad ēdiens! Jūs neticēsit, bet es par to neesmu sajūsmināta. Viss tik sauss, ka vārda pilnā nozīmē ķeras rīklē. Laikam tādēļ mani saimnieki pie katras maltītes dzer ūdeni un pie tam krietnos vairumos. Mērces pie ēdiena nav, taukus nogriež bez žēlastības un gaļu burtiski sažāvē. Es reizēm tā ilgojos paēst pēc savas garšas, bet ko tu, cilvēk, darīsi — nav jau man te teikšana, lai gan tagad gatavoju arī ēdienu. Jāvadās pēc viņu receptēm. Kundze smējās, kad redzēja mani pirmoreiz virtuvē ar pavāru grāmatu vienā un vārdnīcu otrā rokā stāvam pie pavarda. Tāds skats laikam ir diezgan dīvains, bet es taču nemāku vārīt pēc viņu paraduma!

Kundze nav lepna un dažreiz nāk palīgā, bet pirmajā laikā man gāja krietni pasmagi. Pateica vienkārši, kas jācep un jāvāra, un tad nu gudro! Pie viena gribu teikt, ka es ļoti apskaužu savas igauņu un lietuviešu kollēgas, jo viņām ir plašas un labas angļu vārdnīcas. Es tādu Vācijā nevarēja sameklēt, bet tie vārdi, kurus nezinu, nav arī manā vārdnīcā.

Esmu ieguvusi labas virējas slavu, jo piedevām izcepu ābolkūkas, vienu torti un speķa pīrādziņus. Ēda laizīdamies, un kungs teicās netiekam no galda projām. Iebildu, ka us priekšu biežāk cepšu latviešu cepumus un gatavošu pēc sava prāta. Kungs bija ar mieru. Kad pirmoreiz izcepu pīrāgus, kungs bija naktī cēlies augšā un devies lejā ēst. Mielojies laikam pamatīgi, jo kundze atmodusies un manījusi, ka laulātā drauga nav gultā. Kad viņš pēc laika atgriezies, prasījusi, ko šis staigājot apkārt? Izstāstījis savus nedarbus un par sodu bijis jāiet vēlreiz lejā un jāatnes pīrāgi arī kundzei.

Divas reizes nedēļā visas bijušās dīpītes esam kopā, tad ejam uz angļu valodas stundām uz skolu. Mācāmies dūšīgi, bet mājās tomēr iemācos vairāk, jo runāt taču iznāk tikai angliski. Es kungam ar kundzi lūdzu, lai izlabo, ja pasaku kaut ko nepareizi, un tā diezgan bieži saņemu pa piezīmei. Esmu šeit tikai divus mēnešus, bet ir ārkārtīga starpība, kā runāju, kad atbraucu un kā runāju tagad. Ir jau taisnība, ka esmu 5 gadus mācījusies ģimnazijā un 2 gadus universitātē angļu valodu, bet tā skola ir briesmīgi aizmirsusies un tagad tikai jūtu, ka gudrība un prasme lēnām atgriežas.

Manai kundzei ir divas meitenes, un ko es no tām pieredzu par skolām, tad jāsaka, ka ir tā kā ir. Es uzsveru, ka tas varbūt ir ļoti pavirši spriedums, bet man šķiet, ka šeit bērni nedabū ne pusi tik daudz mācīties kā kādreiz Latvijas skolās. Lielākā meitene ir apmēram 4. klasē pēc mūsu rēķina, un mājās viņa nemācās nemaz un neko liela arī nezina. Pārrunās ar abām meitenēm es visskaidrāk sajūtu, ka laikam nekad pilnīgi nevarēšu pierast pie šī kontinenta kārtības un tempa, kur nauda nosaka visu cilvēka dzīvi. Ja tev nav naudas, tad tu neesi nekas. Un tā kā man ar naudu nav spoži, tad iznāk, ka es neesmu nekas. Pati tā nedomāju, un Dieva laime, ka mani saimnieki arī tā nedomā.

Katrā brīvajā ceturtdienā eju uz kino, jo tas nav dārgs prieks. Operas Kanādā nav, par koncertiem izlasu avīzē, jo tie ir par dārgu manam makam, un ikreiz tad nosolos, ka cīnīšos ar latvietes sīkstumu, lai reiz tiktu uz priekšu un nepakļūtu kanādiešu kājminās.

Ontario, Londonā, martā.

M. Vecpuise.

Aizbraukušie amatnieki strādā savos arodos

Gandrīz visi amatnieki izvietojušies savos arodos, liecina vēstules no aizbraukušajiem. Tas noskaidrojās pārrunās Latviešu amatnieku savienības delegātu sanāksmē Eslingenā 27. martā. Labu amatnieku darbs visās nozarēs arī labi atalgots. Gados vecākie amatnieki tomēr būs spiesti vēl palikt Vācijā, tādēļ savienība veic priekšdarbus, lai palīdzētu viņiem iekļauties vācu saimniecībā.

Eslingenā amatnieku savienība šogad piešķīrusi meistaru un zeļļu tiesības 12 tautiešiem. Pagājušā nedēļā pārbaudi izturējuši 3 jauni koktēlnieki — Z. Lakstīgalas audzēkņi V. Kļaviņš un A. Karšs un H. Merca skolnieks M. Lēnbergs.

ARODU PĀRBAUDES ĀRPUS NOMETNĒM DZĪVOJOŠIEM

IRO 2. apgabala galvenā mītne Neilingenā aizrāda, ka visiem DP emigrējot vajadzīgas IRO aroda apliecības. Aroda pārbaudes notiek divās vietās: 1) Ludwigsburg, Stuttgarterstr. 35, IRO Vocational Technical Training School un 2) Geislingen, Bahnhofstr., IRO Vocational Technical Training School. Pārbaudes komisijas darbojas ikdienas, izņemot sestdienas, no pl. 9—17. Reflektanti var izmantot tuvāko no abām komisijām. Pārbaudē jāņem līdzi IRO statusa apliecība (Certificate of IRO Eligibility), personas apliecība (Kennkarte) un izglītības un darba dokumenti. Pārbaude notiek mutvārdos un praktiski.

Ierosināts dibināt latviešu apvienību Anglijā

Vidusanglijas latviešu draudze pagājušā gadā sarīkojusi 104 dievkalpojumus un svētbrīžus dažādās vietās un 8 draudzes vakarus. Dažos ieradies arī sūtnis K. Zariņš. Draudzē reģistrēti 925 locekļi, kristīti 8 bērni, iesvētīts 21 jaunietis, salaulāti 8 pāri, bet apbedīti 4 tautieši.

Draudzes jaunajā valdē darbojas priekšsēdis K. Daude, K. Apermanis, A. Dumpis, K. Sprincis un A. Ādamsons. Draudzes kopu pārstāvju sapulce nolēma dibināt īpašu draudzes palīdzības biedrību, kas pārņemtu to lietu kārtošanu, kam nav paredzēts amerikāņu financētās luterāņu padomes atbalsts, jo tā algo tikai mācītājus. Līdzekļu atlikums izlietojams slimo atbalstam. Sapulce nolēma atbalstīt Hardvikas kopas ierosinājumu — visu Anglijas latviešu organizāciju apvienošanos Latviešu apvienībā, kurā latviešu draudzēm būtu īpašs darba novads.

Baznīcas pārvaldes sēdē Londonā priekšnieks prāvests E. Bergs ziņoja, ka garīgai aprūpei pilnīgi var nodoties jau 5 mācītāji, un tuvākā nākotnē paredzama vēl 2 mācītāju iesaistīšanās baznīcas darbā.

BALTIJAS TAUTU MĀKSLINIEKI APVIENOSIES

Latviešu mākslinieku apvienības gadskārtējā kopsapulcē Eslingenā jaunajā valdē ievēlēja visus līdzšinējos ar prof. A. Annusu priekšgalā. Pārrunājot darbību nākotnē, izskanēja vēlējumies, lai LNP, spriežot par kultūras jautājumiem, pieaicinātu arī mākslinieku apvienības pārstāvjus. R. Birzgalis ierosināja dibināt Baltijas tautu mākslinieku apvienību.

RADĪTA DP ARODORGANIZĀCIJA

Pēc Starptautiskās bēgļu un DP centrālās komitejas ierosinājuma nodibināta starptautiska arodorganizācija, lai sargātu DP un politisko bēgļu saimnieciskās un sociālās intereses. Organizācijā piedalās 10 tautību pārstāvji, un tā balstīsies uz uzņēmumu padomēm resp. sekcijām, aptverot atsevišķas okupācijas joslu vienības.

Latvieši ārzemēs

Kanadas latviešu palīdzības vienības (LRA) pagaidu valde nolēmusi iekārtot Rietumkanadā imigrācijas veicināšanas biroju, kas atradīsies Edmontonā un apkalpos Manitobas, Saskačevanas, Albertas un Britu Kolumbijas provinces. Biroja vadītājs K. Dobelis, darbu uzsākot, informējis prēriju provinču valdības un farmeru organizācijas, tāpat arī baznīcu aprindas par LRA mērķiem, aicinot nākt talkā latviešu bēgļu ieceļošanas veicināšanai. LRA pašreiz iestājušies jau ap 1000 biedru.

Kanadas latviešu laikraksts „Brīvais Latvietis", ziņo, ka redakcija nolēmusi izsaukt no Anglijas uz Kanadu žurnālistu Arsēniju Podnieku un karikatūristu Ernestu Rirdānu un iesaistīt abus preses darbiniekus redakcijas darbā.

Beļģijas latviešu laikraksts „Vēstnesis" atsauc baumas, it kā tie ogļrači, kas nostrādājuši līgumā paredzētos 2 gadus, zaudētu tiesības uz IRO atbalstu. Gluži otrādi, informējoties pie IRO pārstāvja, noskaidrots, ka IRO viņiem kā kārtīgiem līguma pildītājiem neliegs savu atbalstu arī turpmāk. Beļģijā saņemti no Kanadas LRA noteikumi ieceļošanai raktuvju darbam Kanadā. Izceļošanas kustībai pastiprinoties, radusies arī dzīva interese par izbraukšanu uz Franciju un franču Maroku.

Nometņu dzīve

AUGSBURGAS Sv. Pāvila baznīcā, mācītājam R. Kraftam aizbraucot uz ASV, notika īpašs atvadu dievkalpojums. Prāvests Ķullītis pateicās aizbraucējam par viņa pašaizliedzīgo darbu un novēlēja labas sekmes svešatnē, kur Krafts darbosies latviešu bēgļu labā.

BEVERNAS nometnē beidzies IRO skrinings, kurā no aprūpes izslēdza 4 bijušos karavīrus, bet pret vairākiem citiem tautiešiem formālu iemeslu dēļ ievadīja papildu izmeklēšanu. Nometnes komandants šai jautājumā sazinājies ar BCP pārstāvi Trapānu Detmoldā. Ap 100 Bevernas nometnes tautiešu pārcelti uz Bokhornas nometni pie Oldenburgas.

Baltijas vācietis cenšas nomelnot DP

Argentīnā iznākošais vācu laikraksts „Freie Presse" ieteic Argentīnas valdībai uzņemt 400.000 Donavas švābu, kas dzīvo Vācijas un Austrijas bēgļu nometnēs. Tai pašā laikā laikraksts brīdina valdību no DP, kas, nometnēs dzīvodami, esot demorālizējušies, nodarbojoties ar melntirdzniecību un nav derīgi valsts uzbūves darbam.

Latviešu laikraksta Argentīnā „Latvija" redaktors J. Bite piesūtījis Argentīnas lielākajiem laikrakstiem atspēkojumus, kuros vēršas pret šo diskrimināciju un noskaidro patiesos apstākļus. Arī LCK informācijas nozare nosūta uz Argentīnu informātīvu iesniegumu publicēšanai presē. Minētā vācu laikraksta redaktors Millers ir tas pats, kas savā laikā ierosināja kopā ar dažiem bijušiem Igaunijas un Latvijas vāciešiem dibināt Baltijas imigrācijas komiteju, ko uz J. Bites protestu Argentīnas valdība noraidīja.

LCK. inf n.

700 LIETUVIEŠU OGĻRAČI AR ĢIMENĒM GRIB PĀRCELTIES NO BEĻĢIJAS UZ AUSTRĀLIJU

Austrāliešu nedēļas laikraksts „Smith's Weekly" ziņo, ka Beļģijā nodarbināto lietuviešu ogļraču komitejas priekšsēdis iesniedzis lūgumu Austrālijas radiofonam — palīdzēt komitejas pārstāvētiem 700 lietuviešu DP ogļračiem ar visām ģimenēm pārcelties uz darbu Austrālijas ogļraktuvēs.

Nodibināta pirmā latviešu luterāņu draudze Dienvidamerikā

Venecuēlā 20. martā Karakasas Redentora baznīcā notika pirmais dievkalpojums latviešu valodā, kurā pulcējās tautieši no tuvienes un tālienes.

Pateicoties mācītāja T. Āvika rosībai un Pasaules luterāņu savienības ASV atbalstam, izdevies panākt atļaujas, apstiprinājumus un materiālo atbalstu latviešu luterāņu draudzes dibināšanai Venecuēlā. Tā ir pirmā latviešu luterāņu draudze visā Dienvidamerikā. Par draudzes vecāko izraudzīts prof. Vītols un par kasieri agr. Kronbergs. Dievkalpojumā piedalījās arī Pasaules luterāņu savienības pārstāvis, kas īsā uzrunā norādīja uz kristīgās kopības lielo nozīmi. Dievkalpojuma dalībnieki aizlūdza par postā palikušajiem tautiešiem dzimtenē.

Mācītājs Āviks jūnijā iesvētīs jauniešus, kas nepaguva iesvētīties Vācijā.

Karakasā, marta beigās

Br. Kr.

Austrālijā iesvētī latviešu jauniešus

6. martā Bonegilas nometnes baznīciņā turienes luterāņu mācītājs iesvētīja 9 latviešu jaunekļus un 1 igauņu jaunavu, kas visi ar pēdējiem transportiem ieradušies Austrālijā. Mācītājs svētrunu un iesvētīšanas runu teica angliski un pats tūliņ tās tulkoja vācu valodā. Dziedāja latviešu koris Kanta vadībā, un vijoles solo spēlēja Strautiņš. Pēc skaistā dievkalpojuma tautieši iesvētītos apveltīja rudens ziediem. Iesvētīšanas izdevumus maksāja Austrālijas iestādes, kas jauniešiem dāvāja arī uzvalkus, veļu un apavus.

Gaida brālēnu — atbrauc svešs DP

„Herald Tribune" ziņo no Indiānas, ASV, ka turienes pilsonis Džons Artimovičs Džeksonvilā pieprasījis no angļu joslas DP nometnes savu brālēnu kopā ar tā ģimeni, galvojot par darbu un dzīvokli. Nesen gaidītais Eiropas viesis atbraucis, bet izrādījies, ka iestādes pieprasītā brālēna vietā atsūtījušas kādu ukraini Babiju ar sievu Jeļizaveti un zīdaini Bogdanu. Artimovičs nezinot, ko ar atbraucējiem darīt. Arī tie paši nezinot, kā nokļuvuši ASV, jo „viss ticis pavēlēts un izrīkots". Viņi gan labprāt paliktu Amerikā un uz Vāciju atpakaļ braukt negribot.

KURSI LAUKSAIMNIECĪBAS UN MEŽKOPĪBAS DARBINIEKIEM

Minchenē sākušies YMCAs organizētie 6 mēnešu lauksaimniecības un mežkopības kursi, kuros var piedalīties jaunieši no 18 gadu vecuma. Kursi notiek pazīstamu universitāšu mācības spēku vadībā, ar praktiskiem darbiem. Piedalīšanās maksa 20 marku; kancelejas nodoklis 10 marku un pārbaudījumu maksa 15 marku. Interesenti var pieteikties München 22, Herzog-Rudolf-Str. 49/0.

VĒSTULES REDAKCIJAI

K. Kalnozole, Eslingenā

PAR PROPAGANDAS IZDEVUMIEM

Ar piemērotiem propagandas izdevumiem ir ievērojami vieglāk padarīt redzīgus arī tos, kam vēl migla acu priekšā. Šādu izdevumu tādēļ nekad nebūs par daudz. Var tikai apsveikt centrālo organizāciju rīcību, nodibinot ārējās informācijas fondu, kas varēs tādu izdevumu iznākšanu veicināt.

Pieskaroties kādam no šiem propagandas izdevumiem, RT. H. Voldemara „The Baltic States the First Victims of Communist Brutality", par kuru no aizjūras dzirdēts daudz atzinīgu vārdu un kas apcerēts pat mums ne visai draudzīgajā vācu presē, gribētos tomēr pievērst vērību dažiem vēlamiem papildinājumiem šai izdevumā. Tā, pieminot trimdā esošo latviešu skaitu, noteikti vajadzētu uzsvērt, ka no 6—7 milj. bijušo DP uz rietumu valstīm ir atgriezušies visi DP, bet atlikušais 1 miljons atsakās atgriesties tādēļ, ka viņu dzimtenes ir aiz dzelzs aizkara. Nostādot jautājumu šādā plāksnē, ikvienam lasītājam radīsies pārdomas, kādēļ tieši turp DP neatgriežas.

Nevērojot šo un dažus citus sīkus, bet svarīgus trūkumus (tie paši atkārtojas arī citos izdevumos), „The Baltic States" savā vispusīgā, kaut konspektīvā satura, labās angļu valodas un lietpratīgā sakārtojuma dēļ ir viens no labākiem izdevumiem pretkomūnisma cīņas laukā un tādēļ ieteicu to ikvienam aizbraucējam.

Vācu SS ārsta piedzīvojumi pie grieķu partizāniem

NOMETNĒ, KUR RUNĀ 18 DAŽĀDĀS VALODĀS UN ŠAUJ NO 25 DAŽĀDU SISTĒMU PISTOLĒM

Bijušais licencētais Berlīnes laikraksts „Telegraf" pirms kāda laika ziņoja, ka padomju sektorā atvērts brīvprātīgo vervēšanas birojs „grieķu tautas demokrātijai". Ap 5000 austrumu joslas policistu pašreiz apmācā Meklenburgā, Gerā, Drēzdenē un Kircā. Ar tankiem un tanku atvairas ieročiem apbruņotus, viņus nosūtīšot uz Grieķiju. Šīs vācu vienības komandēs agrākais aviācijas ģenerālis Brandt. Tik tālu „Telegraf" informācija. Kā klājies vācu brīvprātīgajiem Markosa rindās līdz šim, pastāsta bijušais SS ārsts Verners Gestrings, kas caur Bulgāriju, Ungāriju un Dienvidslāviju atbēdzis uz Triestu.

„Mans ceļš uz Gramosa kalnāja cīņu laukiem sākās jau 1946. g. 17. septembrī," sāk savu stāstu Gestrings. „No gūstekņu nometnes pie Omskas Sibīrijā es nonācu Odesā, kur formēja vienības ģenerālim Markosam. Te jau atradās 134 citi SS vīri. Mūs ietērpa jaunās uniformās un izdeva smagus kalnieša zābakus. 28 virsniekiem, kas kopā ar mani te atradās, uzšuva uz piedurknes un cepures sarkanu trīsstūri, bet kareivjiem sarkanas svītras. Dienu priekš aizbraukšanas nometnes komandants Poreva, pēc tautības bulgārs, man paziņoja, ka sanitāro darbu palīdzēs veikt trīs vācu SS vīri no Eibingas, Berlīnes un Oldenburgas. Nepilna pusgada laikā es šos trīs biedrus jau biju zaudējis — vienu nodūra kādā piedzērušā dechā, otrs pazuda kaut kur Grieķijas pierobežā, bet trešo Markosa kara tiesa lika pakārt.

1946. g. 19. maijā mūs sasēdināja kuģī. Uz kuģa drīkstēja iziet tikai otrā dienā. Tā mēs nonācām leģionāru nometnē Bulkesā, Bulgārijā. Te bija tādu valodu jūklis kā pie Bābeles torņa. Bulkesā runāja 18 dažādās valodās, bet saprasties allaž varēja vāciski. Tikpat viegli tika galā arī nometnes komandants Rubinšteins, runādams „jidiš". Pret vāciešiem pārējie leģionāri izturējās ļoti naidīgi un saukāja mūs par fašistiem. Ja kāds vācietis viens pats pakļuva kaut kur šaņiem nometnē, viņa gaitas parasti beidzās manā sanitārā teltī. Mūsu dienas Bulkesā mainījās tāpat kā bībelē treknie gadi ar liesajiem. Mēs ēdām konservus no bundžām, uz kurām bija uzraksti ungāru, čechu, serbu, rumāņu, krievu un angļu valodā. Mēs dzērām vīnu un alu, kas bija darīts vismaz 12 dažādās valstīs. Ieroči nāca no Škodas fabrikām Čechoslovakijā un Pokomkina rūpnīcas pie Odesas. Bija arī itāļu „beretas", vācu MP 42, krievu „maksimi", ungāru un rumāņu šautenes un apmēram 25 sistēmu dažādas pistoles un tikpat dažāda municija.

Lai gan Bulkesā es biju sanitārais priekšnieks un manu telti greznoja daudzsološs uzraksts, iekšā tur faktiski nebija nekā. Kad vēlāk vienības sūtīja uz Grieķiju, es nevarēju katram kareivim iedot pat vienu saiņīti marles. Disciplīnas nometnē nebija tikpat kā nekādas. Katrs darīja, ko vēlējās. Nesekmīgas izrādījās arī Rubinšteina un vācu virsnieku pūles. Bet tad Bulkesā pēkšņi ieradās krievu ģenerālis Popovičs, kas atgriezās no Petričas, kur notika Ždanova apspriede ar ģenerāli Markosu. Mūs visus nostādīja rindā. Tad krievu ģenerālis lika nolasīt Rubinšteinam to desmit vīru vārdus, kas bija vissmagāk pārkāpuši nometnes disciplīnu. Visas ierinda priekšā šiem 10 vīriem iešāva lodes pakausī bez kādas tiesas vai izmeklēšanas. Pēc tam disciplīna nometnē pacēlās vismaz par 150 proc. Aizbraucot Popovičs paņēma līdzi arī mani un 300 citus vācu SS vīrus uz līdzīgām nometnēm Dienvidslavijā.

Kamēr Markosa partizāni tai laikā Dienvidgrieķijā izcīnīja asiņainas patruļu sadursmes, Bulgārijā, Dienvidslavijā un Albānijā notika rūpīga gatavošanās. Mūs drīz izdalīja pa atsevišķām vienībām. 1946. g. 30. oktobrī pirmoreiz stāvējām ģenerāļa Markosa priekšā, kad viņš oficiāli proklamēja „brīvās Grieķijas" armiju. Ar šo brīdi mēs skaitījāmies Grieķijas „tautas demokrātijas" pilsoņi. 1947. g. pavasarī, pēc manām aplēsēm, Markosa vienībās bija ap 200.000 vīru. Cik daudziem bija šautenes, to laikam nezināja arī pats ģenerālis Markoss. Labi funkcionēja spiegu dienests. Jau pēc dažām stundām mēs saņēmām ziņas par katru valdības karaspēka kustību. Balstoties uz šo informācijas dienestu un izmantodams visu Ziemeļgrieķiju par uztura papildināšanas bazi, Markoss 1947. g. pavasarī deva pavēli ģenerālofensīvai pret Konicu.

Mani piedalīja kādai elites divīzijai, kurā ietilpa 1500 vīru no albāņu turku mežonīgās čachmesu cilts. Tie bija briesmīgākie, nežēlīgākie un arī drosmīgākie kalnu cīnītāji, kādus es jebkad esmu redzējis. Man nebija nekāda darba. Šie leģionāri ievainojumu dēļ ārstu parasti neapgrūtināja — bija tikai dzīvie vai kritušie. Jo katrs čachmess vēlējās būt pirmais, lai varētu laupīt, postīt un spīdzināt civiliedzīvotājus. Savā amoka skrējienā šie mežoņi iznīcināja visu — karavīrus, sievietes, sirmgalvjus un bērnus. Dažas stundas pēc Konicas ieņemšanas apskatīju pilsētu. Tirgus laukumā gulēja 200 žandarmi pārgrieztām rīklēm, no namiem atskanēja sieviešu un meiteņu palīgā saucieni bet pa ielām streipuļoja piedzērušie čachmesi.

Markosa radiotelegrafisti dienām un naktīm uzmanīgi sekoja, vai Maskava neatzīs nule proklamēto „brīvās Grieķijas valdību". Bet ēterā viņos valdīja klusums. Atēnas pa to laiku savilka papildspēkus un mūs no Konicas izsita. Tad mani piedalīja spiegu centrālei „Djevdjelija", kas darbojās Skopljes-Salonikų dzelzceļa līnijas rajonā. Mūs vadīja trīs krievu biedri — Batu, Elista un Odeņa. Kādi bija viņu īstie vārdi, es vēl šobrīd nezinu. Ziņas dienu no dienas kļuva draudīgākas. Mēs bijām ielenkti. Tad es personīgi pieredzēju, ka ģenerālis Markoss izrādījās drosmīgs un labs vadonis. 500 kv. km lielajā teritorijā viņš bija burtiski visur un nekur. Dienu ilgos pārgājienos vienuviet savilka izlases vienības. Katrs partizāns bija apbruņots ar mašīnpistoli, vismaz diviem revolveriem un asu dunci. Tad vienu nakti valdības karaspēka ielenkumu pārrāva, apšaujot Atēnu karavīrus mašīnpistolēm vai vienkārši nodurot. Mēs bijām izglābušies.

Pēc 20 mēnešu pilsoņu kara, izdarot rūpīgas atzīmes, es kādu dienu konstatēju, ka Markoss zaudējis 44.500 kritušo, 55.000 bija ievainoti un 25.000 pazuduši. Markoss redzēja, ka vismaz pagaidām viņš spēli zaudējis, ievadīja sarunas ar Tito un piedāvāja Atēnām pamieru. Bet tas nesaskanēja ar Maskavas aplēsēm, un ģenerālis Markoss pazuda. 1948. g. beigās arī es izmantoju izdevību, lai aizbēgtu. Man bija jāpavada kāds ievainoto transports uz rumāņu Donavas ostu Giurgiu. Te man izdevās noslēpties kādā velkonī, no kura slepeni nobēgu Ungārijas līdzenumā. Tad kājām aizslapstījos uz Triestu un biju brīvs cilvēks, kā murgu atcerēdamies piedzīvojumus mežonīgajos Grieķijas kalnājos."

KĀPĒC AMERIKĀŅU SIEVIETES DAUDZ PĻĀPĀ?

Tā vaicā Harvardas universitātes psīchiatrs Dr. Reks un domā, ka pareizā atbilde esot: tādēļ, ka tām par maz darba. Agrāk namamātēm bijis daudz jānopūlas ar grīdu beršanu, veļas mazgāšanu un lielu ģimeņu aprūpēšanu, tādēļ maz enerģijas palicis tērzēšanai. Šajos laikos, turpretim, Savienotajās Valstīs ģimenes kļuvušas daudz mazākas, un neskaitāmas techniskas ierīces atņēmušas vai atvieglojušas mājasmātēm darbu tiktāl, ka tām paliek brīvi enerģijas krājumi. Viena daļa to nezina nekur labāk izlietot kā pļāpājot.

VĪRS AR MIERĪGO SEJU

Pazīstamais amerikāņu preses fotografs Nūmens, kas ir šī uzņēmuma autors, apgalvo, ka ASV ārlietu ministra Ečesona seja ir iepriecinājums katram foto mākslas sapratējam. „Es viņu fotografēju jau turpat 10 gadu," teicis „Life" labākais foto reportieris, „bet arvien man licies, ka nepazīstu otras sejas, kas labāk izteiktu nosvērtību, mieru un pašapziņu. Tur nav ne vēsts no tukšas iedomības vai ilūzijām; tur ir dziļa cilvēcīga saprašana, koncentrēta uzmanība un apņemšanās tikt galā ar visām grūtībām."

Līdzīgi par savu ārlietu ministru Dīnu G. Ečesonu, kam tagad 55 gadi, domā vairums amerikāņu tautas. Kad pirms 7 mēnešiem prezidents Trumens viņu iecēla saslimušā ģen. Maršala vietā, neviens necerēja, ka Ečesons parādīs tik daudz patstāvīgas gribas un enerģijas, kā tas pierādījies tagad. Ja pirmdien Ečesons pirmais Vašingtonā satvers zelta pildāmspalvu, lai parakstītu Atlantika paktu, tad uz to viņam tiesības ne vien kā ASV ārlietu ministram, bet galvenokārt kā vīram, kas neatlaidīgā izturībā pārspējis 12 citu nāciju, amerikāņu senāta un tautas pārstāvju nama šaursirdību, aizdomas un bažas, kas dažu labu brīdi pagājušos mēnešos draudēja aizraut vēl nedzimušo Atlantika paktu politisko intrigu bezdibeņos.

Padomju tanku pulkvedis ar visu štābu pārbēdzis uz rietumiem

Otrdien Vācijas padomju joslā valdīja liels satraukums: speciālas NKVD, austrumu policijas un MP nodaļas bija nosprostojušas visus ceļus, tika pārmeklēti visi vilcienu sastāvi, kontrolētas auto mašīnas un atsevišķi gājēji. Šo lielo satraukumu bija sacēlis kāds padomju tanku pulkvedis, kas ar visu savu štābu no Jēnas aizbēga uz rietumiem. Berlīnes amerikāņu sektora raidītāja RIAS ziņo, ka aizbēgušais pulkvedis saucas Brusins. Tuvākas informācijas, kā notika bēgšana, pagaidām nav.

Tauki no aļģēm

PĀRSPĒTS SACHARĪNA SALDUMS UN LIKTI PAMATI NĀKOTNES „TAUKU FARMĀM"

Modernā zinātne un technika arvien dziļāk iespiežas vēl neizpētītos novados, un tās atklājumi dod arvien jaunas un jaunas iespējas cilvēcei uzlabot savas materiālās dzīves iespējas. Tā kāda Holandes fabrika nupat sākusi ražot jaunu saldumvielu, kas tālu pārsniedz līdz šim pazīstamo vielu salduma pakāpi. Jaunais produkts, kas esot kāda — protams neatklājama — benzina savienojuma rezultāts, ir veselas 4000 reizes saldāks par līdz šim pasaulē pazīstamo niedru vai cukurbiešu cukuru. Pat tik koncentrētu saldumvielu kā sacharīnu jaunatrastais līdzeklis pārspēj saldumā 200—300 reižu. Kā zināms, sacharīns mājturībā nav diezcik iemīļots produkts savas pliekanās garšas dēļ, un nav vēl arī zināms, kā garšos holandiešu jaunizgudrojums. Taču jāpieņem, ka, būdams simtprocentīgs ķīmisku vielu savienojums, tas garšas ziņā nespēs konkurēt ar saules un zemes dabiski saldināto niedru vai biešu cukuru.

Arī mākslīgā taukvielu iegūšana it īpaši otrā pasaules kara laikā bija daudz pētīta problēma, kas devusi jau dažu labu jaunumu, piemēram, sviestu no Vācijas oglēm. Dabā līdz šim par taukvielām visbagātākiem augiem uzskatīja sojas pupas, kas satur līdz 20 proc. tauku. Lai nebūtu „attaukotās" pupas jāmet prom, Anglija sākusi no tām ražot mākslīgo vilnu. Bet vēl gluži nepārskatāmas ir tās iespējas, ko taukvielu ražošanas nozarē pavērusi atomenerģija.

Kalifornijas universitātē ar īpašu atomenerģijas ierīču palīdzību izdevies atsegt kādu no dabas noslēpumiem, ko tā glabā ārkārtīgi rūpīgi, līdzīgi cilvēka dzīvības procesa noslēpumam, kurā līdz šim nav izdevies ieskatīties nevienam cilvēka darinātam aparātam. Proti — turienes zinātniekiem izdevies izolēt un novērot to procesu augu valstī, kas noris auga šķiedrās, rodoties cukuram un proteīnam. Zinātnes cīņā ar dabu tā līdz šim atdūrās uz nenoskaidrojamo jautājumu: kā īsti sevi baro zāles vai labības stiebrs, kā noris procesi, kuros tas minerālvielas, oglekļa oksīdus un saules siltumu pārvērš barības vielās? Karnegi institūtam Palo Alto, izmantojot pētījumu rezultātus, izdevies izaudzēt aļģes, kas satur veselus 85 proc. taukvielu. Un gluži kā savā laikā Žils Verns iedomājās ceļojumu ap zemeslodi, par ko tagad neviens vairs nebrīnās, amerikāņu mēnešraksts „Collier" iedomājas nākotnes „tauku farmu": lieli sūkņi ievada milzīgus ūdens daudzumus īpašā vadu sistēmā, kur ūdeni sterilizē un pēc tam papildina ar aļģu barību-slāpekli, oglekļa oksīdu un magnēziju. Kad šādi sagatavotajā barības vidē ielaisti miljoniem mikroskopisko aļģu ķermenīšu, visu masu laiž caur kilometriem garām stikla caurulēm, kur tā uzņem saules gaismu. Sīkie augi pa to laiku vairojas un, līdzīgi mazām fabrikām, ražo vērtīgo barības vielu. Caurules galā gatavo „ražu" ievāc, izlaiž caur centrifugām un pilda kannās, ko tūliņ var laist tirgū cilvēku un lopu barībai.

Trumens grib noturēt Krieviju grožos bez kaŗa

KĀDEĻ TRUMENS PIRMS SAVAS IEVĒLĒŠANAS GRIBĒJA SŪTĪT PĀRSTĀVI UZ MASKAVU

Objektīvam novērotājam arī sakarsētajā un trauksmes pilnajā starptautisko notikumu atmosfairā, kas vai ik brīdi grasījās eksplodēt, nebūs bijis grūti izsekot ASV politikas principiem — tos varētu apzīmēt par vēl miermīlīgākiem nekā parasti domā.

Jau 1946. gada sākumā, kad bija parādījušās pirmās plaisas rietumu un austrumu starpā, franču prese pēc kāda ģen. Eizenhauera apmeklējuma citēja viņa vārdus par Pireneju pussalu un Ziemeļitaliju kā vienīgiem punktiem Eiropā, kur rietumu sabiedrotie varētu mēģināt noturēt kopēju fronti. Tie nebija agresīvi plāni. Bijušais ārlietu ministrs Maršals 1947. gada rudenī kādā runā pasvītroja, ka ASV centīsies savas ārpolitikas pamatā likt saprašanās domu ar Padomju Savienību. Un kad 1948. gada martā Beneluksa valstis, Anglija un Francija, noslēdzot Briselē militāru alliansi, guldīja pamatakmeni tagad par īstenību kļuvušajam Atlantika paktam, pat Padomju Savienība neizrādīja ne pusi tā gandrīz vai histēriskā saviļņojuma, ar kādu tā šobrīd sagaida aprīļa pirmās dienas Vašingtonā, kur parakstīs pasaules vēsturē vēl nebijušu kopējas aizsardzības sistēmu. Toreiz Kremlis un arī paši rietumu sabiedrotie apzinājās, ka šīs militārās savienības spēki ir par vāju, lai tos salīdzinātu ar Austrumeiropas blokā noenkuroto kaŗa potenciālu.

Ne pirms, ne pēc šī notikuma nebija nekāds noslēpums, ka vienīgi ASV iesaistīšanās spēj nodrošināt rietumu aizsardzības vaļņa tapšanu, kas šķērsotu Padomju Savienības nolūkus. Starplaikā blakus atombumbas produkcijas attīstībai ASV bija kļuvušas bagātākas ar jauniem izgudrojumiem militārajā technikā, un tas tās augošai pašapziņai deva reālu bazi. Arī sabiedriskā doma sen jau bija tiktāl noskaidrojusies, ka atzina izolācionisma idejas par novecojušām. Tai laikā, kad pasaule ar aizturētu elpu gaidīja prezidenta vēlēšanu iznākumu ASV, Trumens bija nolēmis sūtīt uz Maskavu savu pārstāvi Frederiku M. Vinsonu, sagādājot vilšanos jo daudziem līdzšinējiem draugiem. Šo lēmumu daudzkārt piedēvēja Trumenam gan kā personīgas reklāmas paņēmienu vēlēšanu cīņā, gan arī uzskatīja par apstākli, kas raksturo ASV politiskās tendences vispār — censties panākt izlīgumu ar Kremli. Kā tagad noskaidrojies, īstenībā šī projektētā apmeklējuma iemesli bijuši — brīdināt Padomju Savienību, ka ASV rīcībā ir pietiekami daudz līdzekļu, no kuŗu lietošanas tās vajadzības gadījumā neatteiksies. Citiem vārdiem — tas nozīmēja, ka ASV militārā vara ir ciets rieksts, kuŗu kožot, var izlauzt zobus. — Tātad tas nebija izlīguma piedāvājums, bet nebija arī kaŗa cirvis, ko ASV draudēdamas būtu pacēlušas pret Kremli. Būdamies no nepareizām konsekvencēm sabiedrības novērtējumā, Trumens vēl pēdējā mirklī Vinsona braucienu atlika.

Šais principos nekas nav mainījies arī tagad — amerikāņi negrib kaŗot. Kamēr Padomju Savienība un komūnistiskā Eiropa turpina asos uzbrukumus Atlantika paktam, ASV savu diplomātisko aktivitāti pastiprina ar militārām demonstrācijām, uzskatāmi pierādīdama, ka kaŗš „neatmaksājas". Pietika ļoti īsa laika, lai dotu pasaulei nojēgu par ASV jaunajām taktiskajām metodēm un jaunajiem ieročiem. Flotes manevri Karaību jūrā pierādīja, ka iespējams izlauzties pat caur visbīstamāko gaisa aizsardzības sistēmu, lai nomestu atombumbas. Nule notikušais B50 tipa gaisa cietokšņa lidojums ap zemeslodi bez nolaišanās devis vajadzīgos novērojumus B36 būvei, kas spēs nolidot tos pašus 42.000 kilometrus, tikai vienu reizi gaisā papildinot degvielu krājumus, un pirmo šī parauga lidmašīnu būve sākas simtos.

Šis ārkārtīgais technikas progress vispirms, protams, kalpo pašu ASV aizsardzībai, un amerikāņu militārie lietpratēji īpaši uzsver, ka nākotnes kaŗā tie dos iespēju Amerikai turpināt cīņu pašai no savas territorijas, neatkarīgi no tā, kāds būs tās atbalsta punktu liktenis jebkur citur pasaulē. Arī Rietumeiropa pieder pie šīs atbalsta punktu sistēmas. Pašreiz amerikāņi turpina izveidot savas bazes Okinavā un Arabijā, un viņu aviācijas bazes Anglijā acīm redzot domātas ilgstošām vajadzībām, jo tās visu laiku paplašina. No šiem un citiem apstākļiem secināms, ka ASV savu aizsardzību izplānojusi ļoti tālai nākotnei. Un tam gadījumam, ja kaŗš sāktos jau rītu, ir tikai viens mierinājums — ar nupat pasākto bruņošanos, kas nākotnē vēl pastiprināsies, amerikāņu pozicijas pasaulē kļuvušas jau tik stipras, ka tām nevar uzbrukt bez ievērojama riska.

Tai pašā laikā ASV arvien vairāk nostiprinās pārliecība, ka Trumens sajūt ārkārtīgu atbildību par amerikāņu rīcībā esošo atombumbu, un ļoti nelabprāt dotu rīkojumu tās lietošanai. Un tikai tad, ja konflikts būtu jau izcēlies, Trumens dotu pavēli ar atombumbas palīdzību cik drīz vien iespējams kaŗu beigt. Šo Trumena viedokli paši amerikāņi uzskata par raksturīgu viņa politikai pret Kremli, un tas izsakāms dažos vārdos — noturēt Padomju Savienību grožos bez kaŗa.

Pašreiz noslēdzamais Atlantika pakts apvienos 245 miljonus cilvēku, kam pretim stāv austrumu bloka 323 miljoni ar 4,5 miljonu vīru armiju zem ieročiem jau tagad. Militārā nesagatavotība spiež pārējās Atlantika pakta valstis uzlūkot ASV par savu militāro arsenālu, no kuŗa gaidāma arī saimnieciska palīdzība, jo nākamie gadi aizritēs bruņošanās zīmē. Saimniecības lietpratēji dod padomu — plānot bruņošanos tā, lai, līdzekļus sadalot, neciestu Atlantika pakta valstu saimniecības atveseļošanās. Kā redzams — nākotnes uzdevumu daudz. Tādēļ, paturot Amerikas kā visa Atlantika pakta dvēseles politiskos principus vērā, būtu aplami iedomāties, ka rietumu militārā konsolidēšanās ir saujā paslēpts signāls kaŗa gatavošanai. Būtu aplam iedomāties, ka pēc Atlantika pakta parakstīšanas jau rītu sāksies kaŗš un parīt, kas zina, jau varēsim atgriezties mājās.

Pašreizējie saspīlējumi, īpaši Balkānos, varētu pamudināt uz domām, ka kaŗš var uzliesmot no nejaušas dzirksteles bez pretējo pušu tīšas gribas. Taču ne šāviens Sarājevā, ne Danciga poļu koridorā nebūtu bijuši abu iepriekšējo kaŗu sākšanas iemesli, ja tie nebūtu tīši par tādiem padarīti.

S.

CEĻOJUMUS UZ MĒNESI APDRAUDĒTU KOSMA STARI

Ja cilvēks nākotnē izgudros satiksmes līdzekli nokļūšanai uz mēness, tad šim izplatījuma kuģim un tā pasažieriem ap 15 km attālumā no zemes būs jāsaduras ar nāvīgu kosma staru joslu, paskaidro Kalifornijas technoloģijas institūta zinātnieki Pasadenā. Tieši šai joslā kosmisko staru iedarbe esot sevišķi stipra un bīstama. Šie stari, kas nāk no izplatījuma, no visām pusēm „bombardē" zemeslodi un, saduroties ar skābekļa vai citu elementu atomiem, „pielādē" atmosfairu. Stari izplatās gandrīz ar gaismas ātrumu — 300.000 km sekundē.

Pasadenas institūta zinātnieki sevišķi nodevušies kosma staru pētīšanai, jo šie izstarojumi ir viena no lielajām dabas mistērijām. Cilvēks gan tagad prot „uzšķērst" pat elektronus un tur atrod protonus un neitronus, bet vēl arvien nezina, kas šīs daļiņas satur kopā, jo elektriska pievilkšanas spēka to starpā nav. Bet ja tos vienu no otra atdala, kā tas notiek atombumbā, attīstās milzu enerģija. Šeit zinātne meklē sakarus ar kosmisko radiāciju.

Kosma staros konstatētas vismaz divēja veida sastāvdaļas, abas sauktas par mezoniem, bet ar dažādu svaru. Mezoniem ir ārkārtīgi īss mūžs: mezoni pastāv tikai vienu simtmiljono daļu sekundes, sadrūpot šai mirklī par otrās pakāpes, vieglāku mezonu, kura mūžs arī nav ilgāks. Ir zināmi pierādījumi, ka vieglākie mezoni savukārt pārvēršas par elektroniem, kas ir sastāvdaļa visu materiālo lietu atomos. Tādēļ kosma izstarojumi faktiski palielina zemes masu, jo elektrons ir viela. Daļa zinātnieku domā, ka kosma stariem ir sakars ar spēkiem, kas satur kopā atomu. Šo staru pētīšanai zinātnieki jau kopš gadiem likuši pacelties lielos augstumos baloniem, kāpuši augstos kalnos un tagad raida izplatījumā raķetes. Pētījumi pierādījuši, ka staru intensitāte vislielākā ir 15—20 km no zemes. Kosma stari iespiežas dziļi zemē un novēroti arī dziļās ogļraktuvēs.

KĀ AMERIKĀŅI VĀCIJĀ „VERDZINĀJA" JURI ŠERDJUKOVU

Priekš kāda laika uz Latviju repatriēja 9 gadus veco Juri Šerdjukovu. Viņš bija novietots bāreņu patversmē amerikāņu joslā. Padomju iestādes likušas arī mazajam Jurim stāstīt, cik slikti viņam klājies rietumos un cik ļoti viņš vēlējies tikt mājās. Oficiālā padomju ziņu aģentūra TASS publicējusi pat īpašu informāciju, kurā „Jura Šerdjukova vārdiem" apgalvots, ka bāreņu patversmē viņš turēts „vergam līdzīgā stāvoklī", tur vajadzējis strādāt „vissmagākos darbus", nesaņemot par to pat pietiekamu uzturu. Amerikāņu iestādes neesot nekā darījušas, lai uzlabotu patversmes iemītnieku stāvokli. Divus gadus no vietas tās visiem līdzekļiem esot kavējušas Juri atgriezties pie mātes.

... pirmā latviešu ...u draudze ...damerikā

... martā Karakasas ...icā notika pirmais ...latviešu valodā, kurā ... no tuvienes un tā-

...ācītāja T. Avīka ro-...es luterāņu savieni-...tam, izdevies panākt ...rinājumus un ma-... latviešu luterāņu ...šanai Venecuelā. Tā ...šu luterāņu draudze ...erikā. Par draudzes ...ts prof. Vītols un ...r. Kronbergs. Diev-...alījās arī Pasaules ...ības pārstāvis, kas ...dīja uz kristīgās ko-...īmi. Dievkalpojuma ...dza par postā pali-...šiem dzimtenē. ...ks jūnijā iesvētīs ...nepaguva iesvētīties

...a beigās

Br. Kr.

...ijā iesvēti ... jauniešus

...gilas nometnes ba-... luterāņu mācītājs ...ešu jaunekļus un 1 ... kas visi ar pēdē-...em ieradušies Au-... svētrunu un iesvē-...ca angliski un pats ... vācu valodā. Dzie-...oris Kanta vadībā, ... spēlēja Strautiņš ...vkalpojuma tautieši ...ija rudens ziediem ...zdevumus maksāja ...des, kas jauniešiem ...kus, veļu un apavus.

...brālēnu — ... svešs DP

...ne" ziņo no India-...rienes pilsonis Džons ...ksonvilā pieprasījis ... DP nometnes savu ... tā ģimeni, galvojot ...ivokli. Nesen gaidī-...is atbraucis, bet ie-...ādes pieprasītā brā-...ījušas kādu ukraini ... Jeļizaveti un židaini ...ovičs nezinot, ko ar ...rīt. Arī tie paši ne-...vuši ASV, jo „visi ... izrīkots". Viņi gan ... Amerikā un uz Vā-...ukt negribot.

...AIMNIECĪBAS UN ... DARBINIEKIEM

...šies YMCAs organi-... lauksaimniecības un ...i, kuros var pieda-...o 18 gadu vecuma ...zīstamu universitāšu ...vadībā, ar praktis-... Piedalīšanās maksa ...ēlejas nodoklis 10 ...audījumu maksa 15 ...nti var pieteikties ...zog-Rudolf-Str. 49/II.

...ĒSTULES ...REDAKCIJAI

..., Eslingenā

...ANDAS IZDEVU-...IEM

... propagandas izde-...ojami vieglāk pada-...tos, kam vēl migla ...ādu izdevumu tādēļ ... daudz. Var tikai ... organizāciju rīcī-...ārējās informācijas ... tādu izdevumu iz-

...ādam no šiem pro-...miem, RT. H. Vol-...tic States the First ...mmunist Brutality", ...ūras dzirdēts daudz ...n kas apcerēts pat ... draudzīgajā vācu ...omēr pievērst vērī-...amien papildinā-...mā. Tā, pieminot ...iešu skaitu, noteikti ...t, ka no 6—7 milj. ...tumu valstīm ir at-... DP, bet atlikušais ...s atgriezties tādēļ ...ēs ir aiz dzelzs ai-... jautājumu šādā ...n lasītājam radīsies ...ē ļ tieši turp DP

...n dažus citus sīkus ...kumus (tie paši at-...s izdevumos), „The ...vā vispusīgā, kaut ...ra, labās angļu va-...gā sakārtojuma dēļ ...kiem izdevumiem ...īnas laukā un tā-... vienam aizbrauc-

Intervija par latviešiem un mākslu

„Atis Teichmanis un Hugo Štrauss atgriezušies no savas koncertturnejas pa Angliju". Avīžu ziņa

Hugo Štrausu man izdevās sastapt pēc kāda koncerta Eslingenā, un tas bija tas pats senais, izstīdzējušais Uģis (kā mēs viņu saucām konservātorijas laikos) ar visu zēnisko smaidu un kautrību un allaž nemainīgajām, kritiskajām prasībām pret sevi un mūziku.

Avīžniekam ar Štrausu ir posts, jo augšminētais parasti daudz labprātāk klausās nekā runā, un ja runā, tad par ko citu, ne pats par sevi. Pagāja gandrīz pusstunda, kamēr uzzināju, ka viņiem ar Teichmani Anglijas turnejā bijis pavisam sešpadsmit koncertu, ka lielākais apmeklētāju skaits bijis 500 un mazākais 28 (no kuriem puse angļu), ka lauvas tiesu sava brīvā laika viņi pavadījuši vilcienos, ka viņi spēlējuši Brāmsa, Hindemita un Mediņa čello sonātes un nav redzējuši nedz Čerčilu, nedz Anglijas miglu. Jā, varētu varbūt vēl pieminēt, ka Teichmanis un Štrauss abi ir Latvijas konservātorijas laureāti, ka Teichmanis savu mūzikālo pārliecību dēļ konservātorijas laikos bija ar mieru vienmēr šauties kaut vai ar pistolēm, ka Štrauss spēlējot šņāc un viņa notis tamdēļ ir allaž pilnas brīdinošiem Teichmaņa ierakstiem: „Nešņākt!", „Nerūkt!" un visbeidzot, ka Štrauss ir pārliecināts, ka labi klavieres spēlēt var iemācīties ne ātrāk kā simts divdesmit gados.

Par Angliju viņš ilgi negribēja nekā teikt. „Visu, kas sakāms," atgaiņājās Štrauss, „ir taču jau pavēstījis Bedekers un Karels Čapeks, un tur nav nekā ko piebilst. Anglijas latvieši? Varbūt es maldos, bet man palika iespaids, ka tie it kā iedalāmi divās šķirās: vieni strādā, smēķē, dzer, spēlē futbola totalizātorā un sūdzas, ka viņiem klājas slikti, otri strādā, nesmēķē, nedzer, nespēlē, nesūdzas un . . . gluži negaidot uzaicina jūs pārgulēt savā personīgajā namā. Jā, pa turnejas laiku es veselas trīs reizes pārnakšņoju namos, kas jau bija latviešu īpašums! Un ar mūsu koncertiem bija tā: kur pārsvarā bija minētā pirmā šķira, tur koncerti bija tukšāki, kur otra, tur zāle pilna.

Anglijas latviešu mūziķiem visumā klājas ne pārāk spoži. Domāju, ka būšu paskaidrojis pietiekami daudz, ja teikšu, ka neviens vien latviešu dziedonis man izteica vēlējumos . . . braukt uz Vāciju un padziedāt pa nometnēm kā „vecos, labos laikos". Viens, kas Anglijā tomēr izkarojis zināmu stāvokli kā profesionāls mūziķis, ir komponists Alberts Jērums. Viņš ir kormeistars divās kanadiešu draudzēs Londonā, viņam ir labs kontakts ar angļu mūziķiem un filmu, un viņš joprojām ir tikpat šarmanti izklaidīgs. Jā, ja viņš jums būs iedevis vilcienu plānu, tad tas katrā ziņā izrādīsies par autobusu sarakstu, un ja tas tomēr būs vilcienu saraksts, tad katrā ziņā no pērnā gada; bet ja galu galā tas tomēr būs šī gada, tad Alberts... būs aizmirsis jums to iedot.

Ļoti aktīvi ir Anglijas latviešu gleznotāji, īpaši abi londonieši — prof. Valdemārs Tone un Arnolds Mazītis. Viņi glezno, kā man likās, nepārtraukti no rīta līdz vakaram, un laikam arī nepārtraukti no rīta līdz vakaram dzer kafiju. Jaunradīto darbu klāsts šķita neparasti bagāts: man ir pat aizdomas, ka Tone briest kāds pārsteigums. Jā, starp citu, Mazītis mūsu īsās viesošanās laikā paguva uzgleznot Aša Teichmaņa ģīmetni.

Visai augstās domās Štrauss ir par Anglijas mūzikas dzīvi, kurā viņš saskata gandrīz tādu pašu uzplaukumu kā teātra mākslā Šekspīra laikos. „Visvairāk," teica Štrauss, „mani pārsteidza, pat satrieca kāds vakars milzīgajā „Albert-Hall" namā Londonā, kur notiek simtagalvainā BBC orķestra slavenie „promenādes" koncerti. Iedomājieties telpu, kurā ir vietas 9000 (!) cilvēkiem, iedomājieties šo telpu stāvgrūdām klausītāju pieblīvētu, un jūs sapratīsit, kā es šai namā pirmā mirklī jutos. Dīvainākais ir tas, ka apakšā, zāles parketa telpā, nav neviena krēsla, ne sola: ļaudis parketā stāv kājās vai, muguras kopā saspieduši, sēž uz grīdas; dažs, portfeli zem pakauša palicis, itin omulīgi atstiepies augšpēdus, un neviens tam nevaltī ne mazākās vērības.

Pārsteidz arī tas, ka šie BBC „promenādes" koncerti ilgst trīs līdz trīs ar pus stundas, un tomēr tie vienmēr ir pilni, un ļaudis klausās uzmanīgi un klusi kā peles. Šai zālē es iemācījos apbrīnot angļu mūzikas kultūru, jo vairāk vēl tādēļ, ka programma no sākuma līdz beigām bija visaugstākā mērā nopietna: tā sākās ar Bēthovena „Egmontu" un beidzās ar Bacha koncertu četrām klavierēm un orķestrim. Bet citādi Anglija ir tāda pati zeme kā visas citas, un Anglijas provinces pat nav mazāk dīvainas kā Oldenburga vai švābu zeme.

Atceros, kādu dienu — tas bija kaut kur Vidusanglijā — pie manis hostelī ieradās divi divmetru „bobiji" un, laipni smaidīdami, grasījās ņemt mani ciet. „Bet misteri," es teicu, „es taču nekā cita neesmu darījis, kā tikai pastaigājies pa šoseju, mazliet lēkājis no reflektora uz reflektoru un pavisam mazdrusciņ dziedājis, bez tam es esmu ārzemju mūziķis." „Ak mākslinieks?" apmierināti noteica bobiji. „Tad viss ir all right!" un palaida mani vaļā. Izrādās, biju noturēts par kādu bērnu žņaudzēju, kas tajā dienā bija izmucis no trako nama. Visumā mūsu turneja toreiz ritēja raiti, gludi un ne bez panākumiem. Ja ievēro, ka Hartridžas muitas virs mums noprasīja pat autogrammu, tad var teikt, ka Anglijā vairs neesam gluži nepazīstami.

Tagad atkal esmu Vācijā, un darbs rit tālāk: Teichmanis ir turnejā ar saviem Freiburgas konservātorijas kollēģām, un es pašreiz koncertēju ar Hertu Lūsi un Ludmillu Sepi. Šodien šeit un rītu tur. Uz redzēšanos!"

„Vēl vienu jautājumu, lūdzu: ko jūs domājat par emigrāciju?"

„Atis Teichmanis man kādreiz teica: — Kas, mūziķis būdams, grib atstāt Eiropu, ir vai nu vājš mūzikā, vai stiprs trakumā. Man pagaidām tur nav ko piebilst."

V. Dārziņš

Trīskārša mūzikāla blēdība

„New York Herald Tribune" ziņo, ka amerikāņu komponists un diriģents Dr. Hanss Kindlers, kas līdz šim vadīja Vašingtonas simfonisko orķestri, šinīs dienās atteikdamies no sava amata, atzinies trīskāršā mūzikālā blēdībā, ar ko spīdoši atspēlējies saviem bargajiem kritiķiem. Kādai viņa kompozīcijai recenzenti atsauksmes bijušas tik iznīcinošas, ka viņš mainījis tās nosaukumu, pārdēvēdams to par Pacifika noktirni. Bez tam Kindlers izdomājis citu vārdu autoram, nodēvēdams to par Filipu Henriju un piešķīris viņam [illegible] pakāpi. Šādi „pārģērbto" simfonisko tēlojumu Kindlers ar savu orķestri spēlējis divus gadus no vietas, saņemdams visslavinošākās atsauksmes no tiem pašiem kritiķiem.

Kristīdami bērnus, dara kaunu Rīgas augstskolai

KAS NOTIEK PADOMJU LATVIJAS UNIVERSITĀTĒ

„Cīņas" 20. janvāra numurā parādījies garš apsūdzības raksts: „Par boļševistisku principialitāti cīņā pret buržuaziskās ideoloģijas atliekām LVU." To parakstījis kāds L. Krastmala un A. Purvinskis (laikam kādi „partorgi"?). Universitātē esot konstatējama vesela rinda dažādu trūkumu: „vecās ideoloģijas atliekas mācības spēku un studentu apziņā, kuras izpaužas buržuāziskās pseudozinātnes dievināšanā, marksisma-ļeņinisma teorijas paviršā, formālā apgūšanā, iecietībā pret reliģijas māņiem, darba disciplīnas graušanā un atsevišķu lekciju un semināru zemā kvalitātē".

Tālāk seko vairāki konkrēti piemēri. Ķīmijas fakultātē joprojām daudzus mācības spēkus uzrunājot ar „kungs" un „kundze". Kādā no IV kursa studentēm izteikusies, ka tikai sabiedriski — politisko priekšmetu lekcijās un semināros viņa jūtot, ka dzīvojot Padomju Savienībā, bet laboratorijās jūtoties „kā vecā karietē". Daži ķīmijas un arī citu fakultāšu studenti apmeklējot baznīcu, laulājoties baznīcā, liekot bērnus kristīt un ar šādu rīcību diskreditējot Padomju Latvijas augstskolu.

Daudzās fakultātēs studenti neizrādot gribu „apgūt" marksisma-ļeņinisma pamatus. Tā kāds filoloģijas fakultātes students „ieskaitē" nekā neesot zinājis pateikt par virsvērtību, vairāki filoloģijas un ķīmijas studenti nākot uz „ieskaiti" nesagatavojušies, neizlasījuši obligāto literatūru; zems zināšanu līmenis politiski-sabiedriskās disciplīnās esot arī inženieru, architektu un mechanikas fakultātes studentiem, bet medicīnas fakultātē „daudzi vecāko kursu studenti ignorē marksisma-ļeņinisma pamatus" un fakultātes vadība „iecietīgi piemiedz acis".

Par to visu izsacīts pārmetums un brīdinājums universitātes partijas organizācijas biedriem, kas „turpinādami iecietīgi izturēties pret šķiras naidnieku izlēcieniem un ar to pēc būtības ņem savā paspārnē ideiski atpalikušos, pat padomju varai naidīgos elementus". Raksta autori prasa no universitātes komūnistiem „modrību un neiecietību pret apolitiskumu" un „stingrību buržuāziskās ideoloģijas atlieku atmaskošanā un apkarošanā".

Izrādās, ka studenti pārbaudījumos iemanījušies arī „špikot": tie „gājuši krāpšanas ceļu un mēģinājuši atbildēt pēc iepriekš sagatavotām atbildēm, kuras slepus paņēmuši līdzi eksāminācijas telpās."

Beidzot izbārti arī daži mācības spēki, kas ar savu „kvalifikāciju un vielas izklāsta veidu neatbilst pilnā mērā jaunajām, paaugstinātajām prasībām". Tāpēc „studenti kategoriski prasa no viņiem uzlabot lekciju kvalitāti gan satura, gan formas ziņā". Saucot vārdā dažus mācības spēkus, sacīts: „Lekciju forma jāuzlabo docentam Blūzmanim, profesoram Svikkem, docentam Ozolam, docentam Jufrakovam, profesoram Kanopļinam, nopietnāk jāgatavojas semināru vadītājiem Lācim, Bergmanei uc."

„Cīņas" rakstā atklājas divas lietas: pirmkārt, redzams, ka latviešu akadēmiskā jaunatne savā vairumā joprojām nav „apguvusi" komūnistisko ideoloģiju, un, otrkārt, tagadējo universitātes mācības spēku saimē iekļuvuši patiešām zemas kvalifikācijas elementi. Abas šīs parādības ir visai zīmīgas.

Zv.

Valentīns Pelēcis

Vecajam kareivim

Ar Dievu saderi un Tēva reizi teic,
Ko viens tu padebešiem skarbus vārdus runā?
Vēl tikai sapņos tevi uguns stabi sveic,
Un atmiņas dreb dižgabalu dunā!

Kur liesmas ārdījās, nigrs sīca ložu spiets,
Un viri bezbēdīgi nāves cilas mina —
Tur bikls koka krusts — nav viņu godam sliets,
Bet kaulus izsētos tik vēju māte zina!

Kas sāp un nesadzīst, to vairāk neaiztiec —
Ir jāizdzer līdz galam sava bēda!
Ar Dievu saderi, bez bailēm galvu liec —
Un pasmaidi, laiks smiltīs melnu ēnu vēda . . .

9. III 49.

Jānis Jaunsudrabiņš

Vēstules

Ja izlaistu aptauju, kas ir vēstule, ienāktu dažādāžādi definējumi, varbūt līdzīgi šiem: — vēstule ir papīra maisiņš, kas nes labas un sliktas ziņas radiem, draugiem, paziņām, dažreiz arī gluži svešiem cilvēkiem. Vēstule ir līdzeklis pateikt kādai personai to, ko vaigu vaigā runājoties pagrūti, piemēram — es jūs mīlu, vai — es jūs nicinu. Vēstule ir moderna cilvēka sūtnis, kas bez kavēšanās par divdesmit feniņiem skrien no Ziemeļjūras līdz Alpiem, bet par trīsdesmit līdz pasaules galam.

Un tā tālāk.

Patiesi, vēstuli un pasta satiksmi nav izgudrojis nuļķis. Vēstule ir noderīgāka par dinamītu, kaut gan dažā ziņā to var salīdzināt ar uguni. Kad tai nedod pilnu vaļu, tā ir tīrā Dieva dāvana; bet nelietis to var izmantot arī ļaunos nolūkos. Paslēpies aiz sveša vārda vai diviem burtiem, kāds vai kāda var tevi saņemt aiz bārdas, ja tāda tev ir, un nopraslt: „Kuram dievam tu tagad tici?" Ar vēstuli var izlūgties pabalstus no labdarīgām iestādēm. Ar vēstuli var viegli draugam paprasīt: „Aizdod man līdz turpmākam desmit marku." Ar vēstuli savukārt nav kauns draugam atgādināt, ka viņš tev parādā šīs desmit markas, jo vēstulei nav jāskatās acīs — tāpēc, ka tai acu nav.

Visā visumā vēstule tomēr ir labdabīgs audzējs sabiedrības ķermenī, ja ne dziedzeris, kas vienu vai otru funkciju veicina. Es gribētu pat apgalvot, ka vēstule ir rakstītāja dubultnieks, uz brīdi kļuvis astrāls, atstājis savu smagnējo daļu, un atnācis ciemā.

Bet runāsim nopietni.

Jā. Ar vēstulēm mēs ejam ciemos. Mēs varam reizē viesoties pie drauga vai draudzenes Kanādā, pie vecākiem, kas palikuši Vācijā, pie dēla vai meitas Anglijā, Brazīlijā, Austrālijā, pie līgavas vai līgavaiņa tuvumā un tālumā. Tos apciemojuši, mēs varam gaidīt pēc dažām dienām, nedēļām vai mēnešiem viņu pretapciemojumus. Tā mēs ciemojamies un pieņemam ciemiņus. Ja ne vairāk, tad ar to īsinām sev laiku.

Sevišķi tīkami saņemt vēstules tādiem kā man, kas nokļuvuši vientulībā pilnīgi svešos ļaudīs kā uz kādas salas. Iet diena pēc dienas, daža lēnām, daža joņiem. Aizslīd naktis, gan miegā, gan bezmiegā. Bet ik dienas ap pus divpadsmitiem pie durvīm klauvē vēstuļu iznēsātāja. Ir pieņemšanas stunda. Avīzes es nolieku pagaidām pie malas. Pasaules plašums lai mūs netraucē. Rūpīgi es atgriežu katru aploksni. Gan turu rokā vienkāršu, bieži vien pat pārāk vienkāršu papīra lapu, ne reti izplēstu no kādas vecas burtnīcas, bet aiz tās stāv kā dzīva pats rakstītājs. Es viņam uzsmaidu. Viņš ir nācis ar mīļām rindām. „Cik skaisti, ka pasaulē vēl dzīvo tādi cilvēki," es sev saku un izslauku mitrumu no acīm, kas cēlies aiz tīra prieka.

Vai nu tas ir mans diezgan cienījamais vecums, vai arī tas, ka skaitos rakstnieks, kam taču viss jāzina un jāvar, — man tiek uzticētas visdažādākās likstas un dzīves mezgli, kas jāpalīdz atrisināt. Tur ir grūtības darbā, morāliski pazemojumi, ģimenes režģi, līdz alimīgumam sasāpējušas ilgas pēc dzimtenes, visādi dvēseles kompleksi. Katram gadījumam nu ir jārod īstie vārdi, lai tie tiešām derētu kā mierinātāji. Dažreiz es domāju: „Cik daudz laika tu tā nelietīgi izšķiedi. Ja to visu liktu kopā, varētu uzrakstīt vairākus stāstus. Es ieskatos pagājušā gada pasta grāmatā. Tur stāv: saņemti 486 sūtījumi, aizsūtīti 416. Ja katrs no tiem būtu paņēmis tikai 15 minūtes laika, arī tad sanāktu pilnas trīsdesmit deviņas sešu stundu darba dienas.

Bet tad es ieskatos dziļāk un atrodu, ka šajos laikos varbūt tomēr svētīgāk rakstīt vēstules nekā tirzāt izdomātus likteņus. Ir gandarījums saņemot atbildes, kas rāda, ka mierinājumi līdzējuši, ka cilvēks ir atguvis sevi. Un ja dažkārt arī man pašam ai kā derētu mierinājums, tad, lasot šādu nomierinātu un iepriecinātu ļaužu vēstules, kaut kas mieram līdzīgs iezogas arī pašā izmocītajā sirdī.

KURZEMES KRASTS

ANDREJA EGLĪŠA SAKĀRTOTA DZEJOĻU ANTOLOĢIJA; DAUGAVAS VANAGU APGĀDS, 1949.

Savā laikā Zelta ābeles Zviedrijā izdoto Cerību zemi tagad sakārtotājs papildinājis ar jauniem darbiem un ievadu par Kurzemes cīņu posmu. Pagaidām dzeja arī ir vai vienīgais to laiku dokuments, kas raksturo mūsu tautas pēdējo izmisuma cerību, karavīru upurus un simtiem tūkstošu latviešu dvēseļu sāpīgumu, kas pieņēma savas zemes likteni — iet pa lēnas, bet nesaudzīgas iznīcības ceļu, lemtu dzīvai un ražošai tautai. Kurzemes degošajā krastā simbolizējas Latvijas traģēdija, un tā šai dzejā kļūst par mūsu zvērestu pašiem sev — reiz izcīnīt līdz galam kurzemnieku cīņu, kaut ene būtu jāizcieš par mūsu taisnību un tiesībām.

Kurzemes krastu kā dzejas dokumentu raksturo ne vien augstvērtīga un dziļi pārdzīvota dzeja, bet arī pašu dzejnieku liktenis. Te sastopamies ar Jāņa Medeņa, Viļa Cedriņa, Pētera Īklava, Paula Kalves, Ilzes Kalnāres, Kārļa Jēkabsona pēdējiem sniegumiem, jo pēc tam par viņu likteni nekas vairs nav zināms. Samaksāta krona dzeja dzimtenē tagad aizslājusi brīva dzejnieka balsi un pats dzejnieks nobīdīts vajāto cilvēku kategorijā.

Tāpēc Medeņa, Cedriņa uc. pēdējie dzejoļi, rakstīti īsi pirms Kurzemes kapitulācijas, nozīmē retu dārgumu, kas nodots mūsu glabāšanā. Dzejas draugi šai dzejā smelsies spēku ticēt, cerēt, mīlēt un cīnīties, bet jaunas dziesminieku paaudzes tur meklēs mēru lielai un paliekamai dzejai, kas savā attīstībā reiz tika varmācīgi pārtraukta.

Šādā nozīmē īpaši jāapstājas pie Medeņa 15 un Cedriņa 4 dzejoļiem, jo viņi nenoliedzami slejas starp mūsu dzejas augstākām galotnēm. Ielūkojoties Medeņa dzejas rakstā, redzam tās formas virtuozitāti, dziļo nacionālo apakšstrāvojumu, dzejnieka spēju izcelt latvisko, rotāties ar stila, formas un ritma elementiem, radīt dziļu pārdzīvojumu. Tāda pat virtuozitāte Cedriņam, un arī tad, ja viņš nekā vairāk nebūtu uzrakstījis kā šos četrus dzejoļus, viņa vieta mūsu dzejas Olimpā nemirstīgo starpā būtu nozīmīga.

Par dzejnieku frontē izaudzis arī Paulis Kalva, kas aiz savas ārējās kautrības un stūrainības glabājis lielu iekšēju spēku. Klasiskā Virzas skola redzama vijīgajā un stingrajā Īklava pantā, dziļi pārdzīvota dzeja arī Ilzei Kalnārei, Fricim Dziesmam, Annai Dagdai un citiem Kurzemes krasta autoriem. Savdabīgi panti Dzintaram Sodumam. Dzejnieki par sevi ir Andrejs Eglītis un Veronika Strēlerte, kas visai antoloģijai dod toni, un, apdziedot Kurzemes traģēdijas izskaņu, sasaistījuši dokumentēto pagātni ar mūsu tagadni. Skalbes pēdējie dzejoļi, kuros viņš ar dainu vienkāršību ielicis tik daudz koncentrētas iztēles, un Kārļa Jēkabsona pāris dziesmas antoloģiju paceļ nesasniegtā viengabalainībā. Pratīsim to novērtēt un glabāt kā dārgumu, kas mūsu rokās dots ne par gaudu un asaru bikeri, bet par liesmainu karogu un lāpu, kam apgaismot un svētīt mūsu ceļu.

Ē. Raistere

Mērbekas teātra mākslinieki aizceļo

Mērbekas teātra apmeklējums Sengvardenā, kur mīt daudzi no mākslinieku bijušiem trimdas līdzgaitniekiem Mērbekā, dažam labam izvērtās par pēdējās tikšanās brīdi. Pēc „Inspektors nāk" un „Skapēna nedarbu" izrādēm, teātrim dodoties tālāk uz Oldenburgu, pavadītāju pulkā pavīdēja pa kabatas lakatiņam, kas slaucīja ir prieka, ir skumju asaras: ceļā uz Austrāliju posas Vilberts Štāls un Ansis Mitrevics. Uz ASV rīkojas Hilda Prince un Osvalds Uršteins. Un uz Kanādu posas Alma Mača. Tagad vairs nav noslēpums, ka lielākā teātra mākslinieku daļa klusi krāj cerības rast jaunu dzīves un darba vietu ASV.

Spākenbergas nometnē teātris 1. aprīlī sniedz savu 400. izrādi. Šai gadījumā nav vajadzīgs nekāds cildinājums — skaitlis runā pats par sevi. Tas saistīts ar pašaizliedzīgiem upuriem, entuziasmu un darba mīlestību. Teātra ļaudis nav bijuši pirmie, kas steidzas pretim emigrācijas vilinājumiem. Mēs arī vēl nezinām, kur savu jauno mājvietu atradīs latviešu trimdinieku lielākais vairums. Bet jau tagad varam teikt — tur, kur pulcēsies visvairāk tautiešu, kā Fēnikss no pelniem pacelsies latviešu teātris. Lai Dievs dod visiem atkal satikties — devējiem un ņēmējiem, kam bija vieglāk panest trimdas gaitas latviskās teātra mākslas piesaulē.

Mag. hist. R. Dzirnis.

Brošūra par Eiropas apvienošanu

Latviešu apvienības „Eiropas Ūnija" pagaidu centrs izdevis M. Gulbja brošūru „Eiropas apvienošanās kustība un mēs". Šis ir pirmais no apvienības iecerētajiem šāda veida izdevumiem, un M. Gulbis tajā pārskatāmi rāda Eiropas vienības idejas attīstību, sākot ar tās iecerētājiem sirmā senatnē līdz pēdējā laika notikumiem. Grāmatiņa papildina trūkstošo informāciju par daudzajām kustībām un organizācijām (Pasaules valsts līga, Nacionālā miera padome uc.), kas tieši vai netieši daudzās Eiropas zemēs kalpo vienības, cilvēcības un personīgās brīvības idejām.

M—rs

Chronika

Edīte Feifere, kas pašreiz uzturas Dānijā, nolēmusi doties uz Stokholmu, kur 1. maijā paredzēta viņas uzstāšanās.

Nacionālās operas baleta solists Pauls Fībigs ar kundzi, dejotāju Ņinu Hartmani, devies uz Austrāliju, kur jau dzīvo viņa brālis Arvīds Fībigs, arī baleta solists. Maijā Sidnejā notiks plašāks sarīkojums, kurā piedalīsies arī minētie latviešu mākslinieki.

Rosīgais Fišbachas latviešu literatūras apgāds sadarbībā ar Tēvzemes apgādu izdevis Eduarda Zicāna sarakstīto un J. Sternberga ilustrēto ābeci un lasāmo grāmatu Viegla gaita. Grāmata iespiesta 3000 eksemplāros, un ar to latviešu trimdinieku bērniem nodrošināts ceļš uz mātes valodu un latviešu rakstiem. No savas tautas pasargāšanas viedokļa, ābece ir viena no visnozīmīgākajām grāmatām, kas nepieciešama ikvienā ģimenē.

Gaismas pils apgāds Hanavā izdevis 7 latviskas pastkartes Lieldienām pēc mākslinieka Audriņa zīmējumiem, krāsainā iespiedumā.

Franču māksla Amerikā gūst arvien lielākus panākumus. Pēc tam, kad Žans Kokto bija aicināts rakstīt kādai ASV filmu sabiedrībai scenāriju, tagad arī Žans Žirodū iekarojis nedalītas publikas simpatijas Brodveja teātros, kur viņa lugas „Arprātīgais no Šaijo" izrādes izpārdotas jau nedēļām uz priekšu. Šī panākuma ierosināti, amerikāņi nolēmuši izrādīt arī otru Žirodū skatuves darbu „Trojas karš nenotika", kas ar labiem panākumiem pārstaigā arī Vācijas skatuves.

Kas to zina?

UZDEVUMS DAŽU DERĪGU ZINĀŠANU ATSVAIDZINĀŠANAI

Lai atsvaidzinātu atmiņā dažu faktu, kas saistīts ar mūsu kultūras vēsturi un notikumiem laiku, kā arī lai dotu trimdas jaunatnei iespēju papildināt zināšanas ar datiem, kas bieži vien nekur citur vairs nav atrodami, sniedzam lasītājiem dažus jautājumus. Šķiet, ka viņu atbildēšanai patērētās minūtes nebūs zemē nomestas, bet palīdzēs saglabāt dzīvu priekšstatu par notikumiem, cilvēkiem, vietām un laiku, kas daļēji pieder mūsu pagātnei. Jautājumu pareizās atbildes sniegsim nākamajā numurā.

Ikvienam reizē ar to dota iespēja kaut vai sacensības veidā pārbaudīt savu atmiņu un zināšanas. Katra pareiza atbilde dod vienu punktu. Vadoties no tā, ka uz visiem 10 jautājumiem pareizi atbildēt laikam spēs tikai retais, varat uzskatīt sevi par šinī ziņā izcili labi informētu cilvēku, ja savācat 7—8 punktus. Par ļoti labu atmiņu liecina 5—6 punkti. Bet ja sanāk mazāk par 4 punktiem, tad jums nav pamata lepoties ne ar savām zināšanām latviešu kultūras notikumos, ne ar atmiņu.

KRUSTĀM ŠĶĒRSĀM LATVIEŠU LITERATŪRĀ, MĀKSLĀ UN KULTŪRĀ

1. Kas sarakstījis drāmu Aspazija?
2. Kā sauc brāļus — Tēvzemes balvas laureātus?
3. Kas komponējis simfoniskos tēlojumus: Latgales ezeri, Padebešu kalns, Varavīksna?
4. No kurienes radies dzejolis un dziesma: Debess tumša, mākoņaina . . .?
5. Kas tulkojis latviešu valodā Dantes Dievišķo komēdiju?
6. Kur apglabāts Garlībs Merķelis?
7. Kas bija Dzirciemnieki un Dārdedze?
8. Kā sauc latviešu sievietes — patriotes, kuras apbalvotas ar Lāčplēša kara ordeni?
9. Kas komponējis Auseklа dzejoli Kā Daugava vaida . . .?
10. Kā īstā vārdā saucas Pulkera Padēls?

Tito paziņos jauno kursu

MASKAVAI MAZ IZREDŽU GĀZT PATREIZĒJO DIENVIDSLAVIJAS IEKĀRTU

Maršals Josips B. Tito aprija pirmajās dienās paredzējis teikt svarigu runu, ziņo amerikāņu korespondenti no Belgrades. Tanī viņš esot paredzējis noskaidrot savas attieksmes tiklab ar rietumiem, kā austrumiem. Dienvidslavija pašreiz esot nonākusi svarīgos krustceļos un tai esot pasaulei jādara zināms, kādā būs tās izvēlētais kurss lielās politikas ūdeņos. Šis paziņojums, kam pagaidām trūkst oficiāla apstiprinājuma, patiesi nāktu īstā laikā, jo notikumi Dienvidslavijā un gar tās robežām attīstās vairākos šķietami pretrunīgos virzienos. Joprojām turpina pienākt ziņas par bruņotām sadursmēm un sabotāžas gatavošanu lielā stilā pret Tito, no otras puses ne vien Belgrade, bet pat tik pazīstami angļu valstsvīri kā Noels Bēkers oficiāli atsauc baumas, ka Tito stāvoklis būtu apdraudēts un Dienvidslavijā gatavojas jukas. Tāpat daudzi privāti tūristi atsauc ziņas, ka Tito valstī būtu nemieri.

Jau mūsu pagājušā numurā sniegtās informācijās par notikumiem Dienvidslavijā bija izcelti šķietami pretrunīgi fakti — sabotāža un šaudīšanās gar Albānijas un Ungārijas robežām un tai pašā laikā intensīva jaunu ilgtermiņu būvlīgumu slēgšana ar Angliju un ASV. Pēdējās 24 stundās notikumi risinājušies šai pat gultnē. Pie Dienvidslavijas — Italijas robežas Tolmino ciema tuvumā kādai dienvidslavu vienībai tumsā uzglūnējuši albāņu robežsargi un visu patruļu — 17 kareivjus un vienu virsnieku nošāvuši. Otrdien ziņoja arī par vairākām sīkākām sadursmēm gar albāņu robežu. Dažos Dienvidslavijas ciemos no Ungārijas virzienā uz Albāniju lidojošas kaŗa lidmašīnas no liela augstuma nometa skrejlapas ar kominforma uzsaukumiem pret Tito.

Tai pašā laikā Belgradē turpinājās saimniecības ministrijas sarunas ar amerikāņu Braserta liefirmu, un Dienvidslavijas galvaspilsētā ieradās kāda Ņujorkas banku komisija. Londonā valdības loceklis Noels Bēkers pirmdien deklarēja, ka baumas par Tito apdraudēto stāvokli esot bez pamata. Dienvidslavijas vadītāji esot paļāvīgi un gatavojoties sekmīgi atvairīt visus kominforma saimnieciskas un politiskos uzbrukumus.

Šādi uzbrukumi pret Tito tiešām nemitas. Dienvidslavijas saimniecības ministrija paziņojusi, ka vairākas Austrumeiropas valstis, ar kuŗām bijuši noslēgti līgumi par preču piegādi, pēkšņi vai nu nesamērīgi pacēlušas cenas, vai kā, piem., Ungārija vispār nav solītās preces nemaz mēģinājušas piegādāt.

Ungārijas rīcība ir visradikālākā. Šķiet, ka Budapešta un nevis Tirāna, kā tas dažbrīd likās, ir kominforma izraudzītais Tito apkaŗošanas centrs. Ungāru komūnistu vadonis un valdības galva Matias Rakoči katrā savā runā apveltī Tito visrupjākiem vārdiem un uzņēmies Maskavas skaļruņa lomu. Bez tam Ungārija ir arī centrs baumām, ka Dienvidslavijā notiek valdības kaŗaspēka cīņas ar partizāniem, ka tauta sacelsies pret Tito un tamlīdzīgi. Ungārija nesen pārtrauca arī reparāciju maksājumus Dienvidslavijai 70 milj. dolaru vērtībā. Reparāciju preces tagad esot parādījušās Budapeštas melnajā tirgū. Rakoči gatavojot arī akciju, uz kuŗas panākumiem Maskava liekot vislielākās cerības — proti, plaša vēriena partizānu un sabotieŗu „iefiltrēšanos" Dienvidslavijā no tai pieguļošajiem Ungārijas apgabaliem, kur dzīvo vairāk kā 250.000 serbu, slovēņu un kroātu. Rakoči paredzējis izmantot galvenokārt slovēņu separātisma kustību un arī serbi ar pazīstamo nacionālismu esot viegla ēsma kominforma labi sagatavotajiem instruktoriem, kas lielā skaitā pēdējā laikā ieradušies no Maskavas Ungārijas — Dienvidslavijas pierobežā.

Tā ziņo Seimūrs Fredins, viens no pazīstamākā „Herald Tribune" Balkānu speciālistiem, kas jau ilgāku laiku vērojot Ungārijā pūča gatavošanu pret Tito. Šis informētais žurnālists apgalvo arī, ka Padomju Savienība Ungārijā ierīkojusi „gaisa tilta" centrāli Griekijas un Albānijas partizānu apgādei. Sarkanarmijas transportlidmašīnas nemitīgi pārlidojot Dienvidslavijas teritoriju, lai tā vēl vairāk saspīlējumu.

Vērojot lielo saimniecisko aktivitāti, kuŗai pēdējā laikā pievienojusies arī Belgrades demonstratīvā baumu atsaukšana par iekšējo nemieru, jāsecina, ka Tito par šo nervu kaŗu uztraucas vismazāk. Lai gan ASV un Anglija vairākkārt pasvītrojušas, ka nejauksies Tito politiskajā spēlē un nekādā gadījumā par precēm un naudas aizdevumiem Dienvidslavijai neprasīs politiskas koncesijas, kļūst arvien redzamāks, ka abas lielās rietumu varas galu galā tomēr guvušas pārliecību, ka Maskava loku pārstiepusi, un Tito neizbēgami nosvērsies rietumu pusē. Bet tāpēc nekāda nopietna krize neiestāsies. Tāpat kā komūnistu partizānu darbības dēļ Griekijā nav izcēlies starptautisks konflikts, trešais pasaules kaŗš neuzliesmos albāņu un dienvidslavu vai ungāru un serbu sadursmju dēļ. Vairāk par pagrīdes darbību, slepenu atentātu gatavošanu un partizānu organizēšanu vai saimniecības represijām Maskava šobrīd atļauties nevar. Kamēr tas tā, Tito jutīsies drošs, izbūvēs ar amerikāņu un angļu kapitāliem savu panīkušo un nolaisto valsts saimniecību un gādās, lai privātsaimniecība, nevis kollektīvizācija vairotu serbu nacionālo pašapziņu un nostiprinātu Tito paša stāvokli par spīti visām Maskavas dusmām.

Tito pēc gada būs Griekijas sabiedrotais, paregō Caldariss

„Iespējams, ka viena gada laikā Dienvidslavijas maršals Tito būs Griekijas karaļa Paula sabiedrotais," intervijā ar „Daily Mail" līdzstrādnieku izteicies Griekijas ārlietu ministrs Caldariss. Tagad, kad pierādījies, ka komūnisti ar partizānu kaŗu Griekijā nespēj gūt panākumus, komūnistu darbības smagumpunkts Balkānos esot pārsvēries uz Tito izolēšanu. Ar to esot sākusies jauna faze Eiropas politikā. Padomju Savienība vienmēr tiekusies pēc pieejas pie Vidusjūras. Šī cenšanās esot bijusi arī galvenais iemesls partizānu kaŗam Griekijā. Caldariss piebildis, ka ASV un Anglija varbūt nemaz neesot bijušas ieinteresētas Griekijas nemiernieku pārāk ātrā sakaušanā, jo pilsoņu kaŗš Griekijā izvērties par vienu no pašiem svarīgākajiem faktoriem rietumu un austrumu attiecību izveidošanā. Tagad tomēr Griekija esot stipra, un partizāniem nav vairs iespējas uzvarēt. Varot būt, ka viņi turpina cīnīties vēl kādu laiku, bet Padomju Savienībai ceļš uz Vidusjūru cauri Griekijai esot noteikti slēgts.

SACELŠANĀS SĪRIJĀ

Bādenbādenes raidītājs ziņo, ka Sīrijā sākusies sacelšanās. Valdība izsludinājusi aplenkuma stāvokli. Telefona un telegrafa satiksme ar Sīriju pārtraukta. Trešdienas rītā slēgta arī Transjordānijas robeža. Tuvāku ziņu pagaidām nav. Iespējams, ka apvērsumu rīko sīriešu komūnisti. Priekš dažām dienām no Damaskas saņemtas ziņas, ka Sīrijas valdība vēlas pārtraukt diplomātiskās attieksmes ar Padomju Savienību, apvainojot Maskavu, ka tā kūda vietējos komūnistus gāzt pastāvošo iekārtu.

PADOMJU SAVIENĪBA NOLAUPA IRANAS ROBEŽSARGUS

Iranas valdība iesniegusi Maskavai notu, no kuŗas izriet, ka 22. martā Gurdanas provincē Dachtlijas robežapsardzības punktā ielauzušies sarkanarmieši un nošāvuši vienu iraņu robežsargu, divus aizvezdami sev līdz. Nota uzsveŗ, ka šim iebrukumam par iemeslu neesot bijusi provokācija no iraņu puses. Valdība prasa, lai Maskava tūlīt atbrīvo abus aizvestos. Padomju Savienības vēstnieks Teherānā paziņojis atbildi — krievi ir ar mieru aizvestos atbrīvot, ja irani atzīst, ka vainīgie bijuši iraņu kaŗavīri.

Nomainīts marš. Sokolovskis

Otrdien Maskavas radio paziņoja, ka Augstākās padomes prezidijs atcēlis padomju militāro gubernātoru Vācijā maršalu Sokolovski un nominējis viņu par aizsardzības viceministru. Sokolovska vietā iecelts ģenerālis Čuikovs, kas līdz šim bija padomju militārās pārvaldes priekšnieks un kaŗa laikā izcēlies cīņā par Staļingradu. Paaugstinātais Sokolovskis vadīja uzbrukumu Vjazmas sektorā un vēlāk piedalījās ofensīvā Pomerānijā. 1946. g. viņu paaugstināja par maršalu.

Komentāru par Čuikova iecelšanu pagaidām nav. Interesanti gan pirmoreiz viņa iecelšanu augstajā posteņī paziņoja TASS raidījumā padomju provinces presei. Otrreiz ziņu Maskavas raidītājs atkārtoja pusnaktī.

Minskas radio ziņo, ka pašreiz notiek spēku pārgrupēšana Padomju Savienības rietumu apgabalos. Septiņiem „aizstāvēšanās iecirkņiem" pierobežā iecelti citi komandieri, kas, pa lielākai daļai, ir jauni, nepazīstami ģenerāļi. Maršals Rokosovskis, ko pag. gadā iecēla par „Padomju Savienības speciālo vienību komandieri rietumos", pārvietojis savu štābu no Minskas uz Karalaučiem, kur šinīs dienās apskatījis jaunās padomju zemūdenes un kādu ātrlaivu, kuŗas būvi tikko pabeidzis kāds krievu lidmašīnu konstruktors. Padomju flotes vienības novietotas Pillavas ostā Karalauču tuvumā. Rokosovskis uzaicinājis virsniekus un kareivjus ievērot vislielāko modrību, kas nepieciešama gan rietumu apgabalu sauszemes kaŗaspēkam, gan Baltijas jūras flotei, ievērojot pašreizējo saspīlēto starptautisko stāvokli.

DAŽOS VĀRDOS

Vinstonu Čerčilu, kas pašreiz uzturas ASV, pieņēmis prezidents Trumens. Informētas aprindas izsakās, ka abi valstsvīri, starp citu, apspriedusi, ko darīt, ja Padomju Savienība vasarā sāktu ofensīvu pret Griekiju.

Lielbritanijas karalis Džordžs VI otrdien pirmoreiz pēc operācijas vadīja slepeno troņa padomes sēdi.

Divus čechu robežsargus nošāvuši politiskie bēgļi, kas šinīs dienās gribējuši slepeni šķērsot Čechoslovakijas — Vācijas robežu pie Pasavas. Bēgļi aizturēti un nodoti amerikāņu militārai valdībai.

Gubičevs saņems sodu, kas paredzēts par spiegošanu ASV likumos, padomju vēstniekam Paņuškinam paziņojusi Savienoto Valstu ārlietu ministrija, noraidot iebildumus, ka sodāmais baudītu diplomāta neaizskaramību. UN ģenerālsekretārs Li Gubičevu atlaidis no darba.

Pāvests Pijs XII privātā audiencē pieņēma bij. britu ārlietu ministru Idenu. Vēlāk Idens ieradās arī pie Italijas ministru prezidenta de Gasperi. Presei paskaidrots, ka pārrunāts jautājums par itaļu agrākām kolonijām, bet šīm sarunām bijis privāts raksturs.

Par spiegošanu tautas tiesas Prāgā aiz slēgtām durvīm vienam amerikāņu kareivim piespriedusi 12, bet otram 10 gadu spaidu darbos. ASV sūtniecības pārstāvim nebija tiesību noklausīties prāvu, nedz apmeklēt notiesātos cietumā. Čechu valdībai iesniegts protests.

Par pirmās amerikāņu armijas komandieri iecelts ģenerālis Bedels Smiss, kas nupat atkāpās no ASV vēstnieka posteņa Maskavā.

Brīvo komūnistu partiju Berlīnes rietumu sektoros sabiedroto okupācijas iestādes uzaicinājušas likvidēties. Atļauja partijas dibināšanai nav saņemta arī britu joslā.

Kādēļ ASV grib veicināt Vācijas-Francijas draudzību

ATLANTIKA PAKTA VĀJAIS PUNKTS

Kamēr visa rietumu pasaule šais dienās gavilē par Atlantika pakta tapšanu, Vašingtonas politiķi norāda, ka šai aizsardzības sistēmā joprojām ir kāds visai vājš punkts, kuŗu nostiprināt būs pirmais ASV diplomātijas uzdevums tuvākajā nākotnē. „Newsweek" diplomātiskais korespondents raksta: „Savienotās Valstis labi zina, ka Vācija ir vājākais punkts visā Atlantika pakta sistēmā. Tāpēc ASV ārlietu vadība visiem līdzekļiem cenšas panākt valdības plāna izstrādāšanu mūsu līdzšinējās politikas maiņai Vācijā, lai tādā kārtā aizpildītu nevēlamo robu. Šī iemesla dēļ pašreiz Vācijā atrodas plānošanas daļas vadītājs Kenans, tāpēc Vašingtonā radīja Vācijas un Austrijas nodaļu ārlietu ministrijā un par tās vadītāju iecēla Robertu Merfiju — Kleja politisko padomnieku. Šī paša uzdevuma veikšanai ASV paredzējusi iespējami drīz iecelt ASV augsto komisāru okupētajai Vācijai.

Mūsu tiešā politiskā problēma ir sabiedroto viedokļu saskaņošana Vācijas jautājumā, kas praktiski nozīmē Francijas līdzšinējā viedokļa radikālu grozīšanu. ASV ārlietu ministrija sāks enerģisku kampaņu par Francijas un Vācijas sadarbības un draudzības stiprināšanu, ko mēs gribētu redzēt izvēršamies par vācu-franču ūniju. Kad mēs šo projektu pārrunājām ar kādu Francijas pārstāvi, viņš teica: „Ja to reālizēs, tad jau Lavala vācu draudzības politika būs tālu pārspēta."

Amerikāņus uz šādu Vācijas-Francijas sadarbības sekmēšanu spiež arī apsvērums, ka var atkārtoties 1940. g. stāvoklis — diezin, vai Anglija vēlēsies sūtīt uz kontinentu vairāk par dažām divīzijām. Tās sarkanarmiju noturēt pie Reinas nespēs. To gan spētu 40 miljoni franču un tikpat daudz vāciešu. Tad krievus varētu aizturēt arī Elbas pozicijas. Mēs daudz ceram panākt, Francijas ārlietu ministram Atlantika pakta parakstīšanas laikā viesojoties Vašingtonā. Tad viņš dabūs dzirdēt daudz argumentu par labu šai alliansei. Mēs nākotnē noteikti sagaidām no Francijas reālāku un saprātīgāku pieeju Vācijas problēmai. Par vienu mēs nešaubāmies — ka mums izdosies iegūt visu vajadzīgo sadarbību no vāciešu puses. To var viegli panākt, kaut vai reālizējot tā saukto Hemfrija komitejas plānu, kas paredz pārtraukt demontāžas Rietumvācijā un palielināt turienes tērauda produkciju uz 14 milj. t gadā, pašreiz atļauto nepilno 11 milj. t vietā.

ASV Atlantika paktu paredz ratificēt vasarā

Priekšdarbi Atlantika pakta parakstīšanai tuvojas beigām. Pirmdien lielākā pasaules aizsardzības sistēma jau būs tapusi. Vajadzēs vēl signatārvalstu parlamentu ratifikācijas, bet tas ir vairs tikai formāls jautājums. Nebūs arī ilgi jāgaida, kad pāri okeanam uz Rietumeiropu plūdīs amerikāņu tanki, automātiskie ieroči, municija un citas ierīces, kas nepieciešamas modernai atvairei. Tad Eiropā būs uzcelts milzu valnis no Triestas līdz Špicbergenai, ko diezvai kāda vara uzdrošināsies pāriet.

Pēdējās apspriedes par Atlantika paktu Vašingtonā beidzās pirmdien. Otrdien prezidents Trumens vēl konferēja ar saviem tuvākiem finanču padomniekiem par kreditu piešķiršanu Rietumeiropas apbruņošanai. Informētas aprindas izsakās, ka tūlīt pēc pakta parakstīšanas kongresam iesniegs arī attiecīgo likumprojektu par kreditu piešķiršanu. Tā kā vairāki amerikāņu valdības locekļi jau agrāk izteikušies, ka pēc iespējas jāsaīsina tas laiks, kas paies no Atlantika pakta parakstīšanas līdz ieroču sūtījumiem, Vašingtonā valda pārliecība, ka vajadzīgās naudas summas kongress piešķirs bez ilgām debatēm. Kāds demokratu senātors izteicies, ka pašu paktu ratificēs vēlākais vasarā, neraugoties uz to, ka kongresā jau priekšā daudz citu likumprojektu, kas iesniegti agrāk.

Kanadā debates par Atlantika paktu ilga tikai vienu dienu. Parlaments jauno aizsardzības sistēmu akceptēja ar 149 balsīm, tikai diviem izolācionistiem balsojot pretī. Opozicijas līderis deklarēja, ka viņa partija pilnam atbalsta valdības politiku. Visam parlamentam jūsmīgi aplaudējot, ministru prezidents Sentlorents piecēlās no savas vietas un cauri visai zālei devās pie opozicijas vadītāja, lai viņam sirsnīgi pateiktos. Vēlāk aizsardzības ministrs paskaidroja, ka pašreiz Kanadas armijā ir 1.240.000 vīru. Šis skaits ir lielākais, kāds jebkad bijis miera laikā. Kanadā uzsākta speciālu zemūdeņu apkaŗošanas kuģu būve. Tie būs sevišķi ātri un varēs veikli manevrēt. Pašreiz izmēģina arī divvietīgu iznīcinātāju.

Otrdien norvēģu parlaments, balsojot pretī vienīgi komūnistiem un diviem sociāldemokratu deputātiem, pilnvaroja valdību parakstīt Atlantika paktu. Pēc apspriedēm, kas ilga pagājušo nedēļu, Madridē un Lisabonā vienlaicīgi publicēts komunikē, ka abas valstis principā vienojušās par tiem jautājumiem, kas attiecas uz Ibērijas pussalu. Kāds spāņu valdības pārstāvis paskaidroja, ka Madridei nav iebildumu par Portugales pievienošanos Atlantika paktam. Ar šo paskaidrojumu izklīdinātas šaubas par Lisabonas eventuālo nostāju. Sagaidāms, ka jau šinīs dienās Vašingtona saņems pozitīvu atbildi.

Kā pirmais ārlietu ministrs Vašingtonā ieradās Italijas ārpolitikas vadītājs grāfs Sforca. Preses pārstāvjiem viņš paskaidroja, ka būs laimīgs, parakstot Atlantika paktu, kas garantēs pasaulei mieru un drošību. Otrdien Sforcam bija garāka apspriede ar Ečesonu. Vēlāk preses pārstāvjiem paskaidrots, ka pārrunāts arī Italijas bijušo koloniju liktenis.

ASV atombumbām jau 70 mērķi

(Turpinājums no 1. lpp.)

Savienībā, kuŗus, kaŗa izcelšanās gadījumā, pēc dažām stundām varētu noklāt atombumbām. Aizsardzības ministrs Forestals enerģiski pieprasījis, lai gaisa spēku, flotes un armijas separātos informācijas birojus slēdz un atļauj tikai vienu centrālo preses informācijas departamentu, kas ar pietiekamu rūpību raudzītos, „lai mūsu rītdienas ienaidnieki jau šodien nesaņem visas viņiem vajadzīgās ziņas par brīvu".

Zīmīgu pieprasījumu ASV valdībai iesnieguši trīs pazīstami amerikāņu atompētnieki. Tie kategoriski pieprasa, lai Trumens paziņo visai pasaulei jau saražoto atombumbu skaitu. Ja to uzzināšot Padomju Savienība, tai noteikti pāriešot katra griba sākt kaŗu un pasaules miers būšot nodrošināts kaut vai bez Atlantika pakta

Gatavots atentāts pret de Gasperi

Italijas policija pagājušās nedēļas beigās apcietinājusi 21 g. v. studentu Antoniju Grillo, ko apvaino par atentāta gatavošanu pret ministru prezidentu de Gasperi. Komūnistu deputātam Luidži Longo adresētajā vēstulē jaunais students piedāvājies nogalināt de Gasperi, kaut tas arī viņam pašam maksātu dzīvību. Longo šo vēstuli nodevis policijai. Nopratināšanā Grillo paskaidrojis, ka viņam nav bijis nodoma padarīt kaut ko ļaunu ministru prezidentam. Viņš vēlējies vienīgi pievērst komūnistu uzmanību savai personai, lai saņemtu atbalstu un darbu, sevišķi vēl tāpēc, ka arī pats jau kopš 1946. g. bija partijas biedrs.

Speciāla tiesa Sidnejā sākusi iztiesāt prāvu pret austrāliešu komūnistu partijas ģenerālsekretāru Šerkiju, kas pag. mēnesī aicināja apsveikt sarkanarmiju, ja kaŗa gadījumā tā iesolotu Austrālijā. Viņam būs jāatbild par valsts nodevību.

Dzimstības ierobežošanai pievienojusies arī Japānas valdība, jo nav izredžu, ka lielajam tautas pieaugumam varēs atrast dzīves telpu. Veselības ministrija uzņēmusi īpašu īsfilmu, ko demonstrē visos kinoteātros, lai tautu pārliecinātu par šīs rīcības nepieciešamību.

Vairāk nekā 9000 bij. vācu gūstekņu ieradušies Frankfurtē pie Oderas, ziņo TASS. Tuvākās dienās esot gaidāmi jauni transporti. Gūstekņi, kas atlaisti uz rietumu joslu, ir veseli un izskatās atpūtušies.

Atcels apavu un tekstiliju normēšanu

Minchenes raidītājs ziņo, ka tuvākajās dienās Rietumvācijā apavi un tekstilijas būs brīvā tirgū. Normēšanu gribēts atcelt jau pagājušā mēnesī, bet apvienoto joslu saimniecības centrālē projekts aizkavējies.

Kā Kremlis saprot kultūrālu sadarbību

Komūnistu inspirētā un protežētā miera konference beidzās Ņujorkā sestdien. Vēlreiz milzīgas ļaužu masas pulcējās Astorijas viesn. priekšā, lai demonstrētu pret totālitārismu un cilvēku apspiešanu aiz dzelzs aizkara. Ap 2000 demonstrantu nesa plakātus, kuŗos bija naidīgi saukļi Padomju Savienībai un komūnismam. Viesnīcas svētku zālē delegāti no Krievijas, to vidū arī padomju rakstnieku apvienības priekšsēdis Fadejevs, mēģināja iegalvot, ka Padomju Savienība iestājas par mieru un par ciešu kultūrālu sadarbību ar visām valstīm. Tika pieņemtas rezolūcijas un nodibinātas komisijas, kas šīs rezolūcijas iedzīvinās. Jau pirmdien delegāti devās apkārtbraucienā pa ASV, uzstādamies ar runām vairākās pilsētās. Arī komūnisti varēja runāt, par ko vien vēlējās.

Kā praksē Padomju Savienība līdz šim reālizējusi kultūrālu sadarbību ar citām valstīm, to pastāstīja Amerikas Balss. Jau tūlīt pēc Vācijas kapitulācijas ASV vēstnieks Maskavā Herimens ierosināja toreizējam padomju ārlietu viceministram Višinskim sarkanarmijas koŗa viesošanos Savienotajās Valstīs, teātŗa un baleta mākslinieku apmaiņu un savstarpēju izstāžu rīkošanu. Uz šo uzaicinājumu ASV atbildi nesaņēma. 1946. gadā Mesačusetas universitāte piešķīra vairākiem krievu studentiem stipendijas. Arī uz šo piedāvājumu atbilde no Maskavas nepienāca. Tā paša gada februārī vairākas amerikāņu universitātes uzaicināja krievu zinātniekus nolasīt ASV priekšlasījumus. Piedāvājums palika bez atbildes.

1946. gada pavasarī Bostonas simfoniskais orķestris ielūdza Ļeņingradas simfoniskā orķestra diriģentu viesoties ASV. Atbilde netika saņemta. Tad Bostonas simfoniskais orķestris piedāvājās divi nedēļas spēlēt Padomju Savienībā bez jebkādas atlīdzības. Padomju Savienība neatbildēja. 1947. gadā Maskavā ieradās Kolumbijas universitātes prof. Simons, lai personīgi aicinātu krievu zinātniekus uz ASV. Piedāvājumu oficiāli apstiprināja, bet krievi — neatbrauca. Tad 1948. gadā padomju prese uzsāka kampaņu pret Savienotajām Valstīm, norādot, ka aiz visiem amerikāņu piedāvājumiem „kaut kas slēpjas".

Pārvedot mums naudu pa pastu, neaizmirstiet uz pārveduma talona otrā pusē atzīmēt, par ko Jūs maksājat.

Pa vēsturisku notikumu pēdām

J. GOLDMAŅA ATMIŅAS PAR LATVIEŠU PAGAIDU NACIONĀLĀS PADOMES DARBĪBU

Līdzīgi tagadējās Latviešu Nacionālās Padomes galvenajam uzdevumam, strādāt neatkarīgās Latvijas valsts atjaunošanai, kādreizējās Latviešu Pagaidu Nacionālās Padomes darbības centrā 1917.—18. g. bija politiskā cīņa par Latvijas valsts tapšanu. LNP sesijas priekšvakarā atcerēties Pagaidu Nacionālo Padomi, atstāstām izvilkumus no šīs padomes locekļa un ārlietu nodaļas priekšsēža J. Goldmaņa atmiņām par tālaika darbību.

★

Lai Latviešu Pagaidu Nacionālā Padome labāk varētu veikt savu svarīgāko uzdevumu — Latvijas valsts idejas propagandu, tā ievēlēja īpašu ārlietu nodaļu J. Goldmaņa vadībā. Nodaļā darbojās prof. J. Rancāns, red. O. Nonācs, adv. A. Bergs, žurnālists A. Dobelis un kooptētais sekretārs J. Seskis, bez tam Padomes ārlietu delegācijas locekļi. Vēlāk, kad vācu okupācija apgrūtināja sazināšanos ar padomes valdi Valkā, ārlietu nodaļa izpildīja arī valdes funkcijas; nodaļas mītneklis bija J. Goldmaņa dzīvoklis Pēterpilī.

Kā savās atmiņās raksta Ligotņu Jēkabs, čekas aģentu uzmācība padomes locekļiem, īpaši J. Goldmanim, J. Zālītim un A. Bergam, bija tik liela, ka darbā bija jāievēro vislielākā konspirācija. Tomēr 1918. g. 22. marta naktī J. Goldmani apcietināja, bet atbrīvoja pēc daļu krievu valsts domnieku aizrunāšanas. Tādos apstākļos ārlietu nodaļas apspriedes nācās rīkot pazīstamu bēgļu dzīvokļos, dažkārt pat Kazaņas katedrālē pa dievkalpojumu laiku, slēpjoties aiz baznīcas lielajiem pīlāriem, vai arī mazākā sastāvā atklātos parkos.

Tūlīt pēc padomes nodibināšanas ārlietu nodaļai bija steigšus jānogādā ārzemēs šī ziņa, kā arī padomes pieņemto rezolūciju teksti. Jau pašā sākumā nodaļa nolēma nestāties nekādos sakaros ar tautas komisāru valdību, nedz arī ar vācu delegāciju, kas bija ieradusies Pēterpilī, bet gan sūtīt delegāciju pie Zviedrijas, Anglijas un ASV vēstniecībām sakaru uzņemšanai. Kad Baltijas vāciešu Sv. Marijas ģilde tūlīt pēc vācu karaspēka ienākšanas Rīgā bija pieņēmusi rezolūciju par Rīgas pievienošanu Vācijai, un Kurzemes vācu landtaga delegācija Berlīnē bija lūgusi „Kurzemes ciešu vienību ar Vāciju", uz to reaģēja padomes ārlietu nodaļa, deklarējot, ka visas latviešu politiskās grupas Krievijā un ārzemēs protestē pret Latvijas vai Kurzemes pievienošanu Vācijai, ka landtāga lēmums, it kā runājot Latvijā dzīvojošo tautību vārdā, ir latviešu nācijas gribas viltošana un pašnoteikšanās tiesību rupja uzurpācija. Padome deklarēja, ka tajā apvienojušās visas nozīmīgākās latviešu nacionālās organizācijas un ka Latviešu Pagaidu Nacionālā Padome tādēļ reprezentē latviešu tautas vairākumu.

Kā Latvijas augstākā iestāde padome 1917. g. 18. nov. Valkā savā pirmajā sesijā A. Klīves vadībā vienprātīgi pieņēma rezolūciju: „Ievērojot latviešu tautas sensenās tieksmes pēc politiskas brīvības un autonomas Latvijas, kas jo spilgti parādījās 1905. g. atsvabināšanas cīņās, un nostājoties uz tautu pašnoteikšanās tiesību principu pamata, Latviešu Pagaidu Nacionālā Padome uz visstingrāko protestē pret Kurzemes un arī visas Latvijas pievienošanu vai kaut kādu saistīšanos pie Vācijas un līdz ar to pasludina, ka Latvija, kurā ieiet Vidzeme, Kurzeme un Latgale, ir autonoma valsts vienība, kuras stāvokli attiecībās uz ārieni un iekšējo iekārtu noteikts viņas Satversmes Sapulce".

Šis padomes lēmums faktiski nozīmēja Latvijas atdalīšanos no Krievijas, un tapa nolemts, ka par šīm latviešu tautas prasībām deputāts J. Goldmanis Viskrievijas satversmes sapulcē informēs krievu un pārējo tautību pārstāvjus. Šis vēsturiskais brīdis pienāca 1918. g. 5. janvārī Taurijas pils zālē, kur bija sapulcējušies vispārīgās, vienlīdzīgās, tiešās un aizklātās vēlēšanās izvēlētie deputāti no Klusā okeāna līdz Baltijas jūrai. Komūnistu frakcijas sēdekļos redzēja Ļeņinu, Staļinu un Trocki. Pavisam ap 800 deputātu pārstāvēja pāri par 80 dažādu tautību.

Satraukums un nervozā atmosfaira, kāda valdīja ārpus Taurijas pils, bija pārgājusi arī uz Satversmes Sapulci. Manifestantus, kas nāca uz pili apsveikt sapulci, šautenēm un ložmetējiem apšaudīja mājās un aiz žogiem noslēpušās lielinieku patruļas. Arī latviešu demonstrantus, kuru priekšgalā strēlnieks Bernhards Brieze nesa sarkanbaltsarkano karogu, sagaidīja ložu krusa.

Satversmes Sapulces darba kārtībā bija jautājums par mieru. Pulkstens jau bija 4 rītā, kad vienīgais latviešu deputāts J. Goldmanis teica savu deklarāciju, iepriekš attēlodams divēju varu okupētās Latvijas un tās tautas traģisko likteni. un protestēdams tautas vārdā pret Latvijas sadalīšanu, slēdzot mieru, un pret Kurzemes landtāga un landrāta nelikumīgo lēmumu:

„Latvijas jautājums kļuvis starptautisks, un latvieši pārliecināti, ka mūsu sabiedrotie — Anglija, Francija, Ziemeļamerikas Savienotās Valstis un Italija — nepielaidīs latviešu nācijas iznīcināšanu, kas var notikt, saskaldot Latvijas teritoriju. Kurzemei, Vidzemei un Latgalei ar latviešu galvaspilsētu Rīgu un pasaulslavenajām ostām Liepāju un Ventspili jābūt brīvām un apvienotām kā nedalāmām Latvijas vienībām. Latviešu tauta ne mazāk karsti vēlas mieru kā katra cita tauta, bet mēs, latvieši, uzskatām par negodīgu, ja Krievija slēdz Brest Ļitovskā separātu mieru ar Vāciju, atstādama savus sabiedrotos, Ameriku, Angliju, Franciju, vienus cīņas laukā ar Vāciju. Mēs karsti ilgojamies miera, bet nevēlamies tādu miroņu mieru — kur latviešu tautu, saplosītu gabalos, iesviestu kapā. Latvieši vēlas tādu mieru, kas dotu tiem iespēju brīvi attīstīt savus spēkus, lai brīvajā Latvijā viss zaļotu un ziedētu. Tādu mieru spēj sagādāt tikai saskaņota darbība ar mūsu sabiedrotajiem, jo tāds miers būtu taisnīgs visām tautām. Nekad un nekādos apstākļos, kaut arī uz laiku, nevarēsim apmierināties ar Latvijas sadalīšanu." Beigās J. Goldmanis atkārto Latviešu Pagaidu Nacionālās Padomes deklarāciju par apvienoto Latviju kā autonomu valsts vienību ar tiesībām uz pilnīgu pašnoteikšanos un patstāvību. To nevar vairs izšķirt Taurijas pilī, bet par Latvijas iekārtu latviešu tauta lems savā Satversmes Sapulcē".

Atskan aplausi, galvenokārt no nacionālo grupu sēdekļiem, un saucieni: „Lai dzīvo latviešu strēlnieki!" Bet kad drīz pēc tam vairākumu nedabū komūnistu frakcijas priekšlikums pārtraukt šīs debates un pāriet uz oktobra revolūcijā radītās varas dekrētu apspriešanu, frakcijas locekļi atstāj zāli. Pie Satversmes Sapulces priekšsēža sociālrevolūcionāra Černova pieiet kāds matrozis un pils komandanta vārdā pieprasa pārtraukt sēdi, jo sardze esot nogurusi. Černovs atbild, ka arī deputāti noguruši, bet tas nedrīkst kavēt steidzamā zemes likuma pieņemšanu; sēdi viņš pārtraukšot tikai, ja lietos varu. Matrozis savu prasību atkārto vēl katēgoriskāk, un stāvoklis kļūst arvien draudīgāks, jo komūnistu frankcijas zālē vairs nav, bet galerija pilna komūnistiski noskaņotiem karavīriem, kas apkārušies ieročiem un jau klabina šauteņu aizslēgus. Liekas, ka ik brīdi no galerijas var lidot zālē kāda rokas granāta. Stāvoklis tik saspīlēts, ka sēdi pl. 5 rītā tiešām pārtrauc, bet tā nekad vairs no jauna nesanāca. Tik neslaveni beidzās tās iestādes mūžs, kuras dēļ cara laikos tūkstoši bija gājuši katorgā un pie karātavām, saukdami: „Lai dzīvo Satversmes Sapulce!" Tagad, kad vara nonākusi proletāriāta rokās, paskaidroja Ļeņins, tāda Satversmes Sapulce vairs neesot vajadzīga.

Latviešu Pagaidu Nacionālās Padomes ārlietu nodaļai, lai tā būtu informēta par politisko attīstību ārzemēs un okupētajā Vidzemē un Kurzemē, bija jāuztur plaši sakari ar latviešu inteliģenci, karavīriem, strādniekiem un citiem tautas slāņiem, tāpat ar ārvalstu pārstāvjiem Pēterpilī, Maskavā, Vologdā un neitrālajās valstīs, sevišķi Zviedrijā un Šveicē. Nodaļa, komandējot savus līdzstrādniekus uz dažādiem Krievijas centriem, uzturēja informācijas sakarus ar bēgļiem, kas atgriezās no Krievijas Latvijā. Tagadējais sūtnis Lielbritanijā Kārlis Zariņš pēc kāda komandējuma uz Baltiju 1918. g. aprīļa sākumā atgriezies Pēterpilī, informēja, ārlietu nodaļu par smagajiem apstākļiem Latvijā un latviešu dzīves galīgu nomākšanu sevišķi Kurzemē, kur vācieši noliedza darboties pat latviešu krājaizdevu kasēm un ugunsdzēsēju biedrībām. Izrādījās, ka maz pretimnākšanas no vāciešiem saņem arī tiem draudzīgās konservātīvās Rīgas latviešu aprindas, kas, ar Fr. Veinbergi priekšgalā, brauca pilnīgi vācu politikas ūdeņos.

Kārlis Skalbe toreiz, 1918. g. pavasarī, rakstīja, ka Rīga atgādinot izmiršanai nolemtu pilsētu, kur vajagot tikai vēl ielas izkaisīt skujām. Latvieši Kurzemē un Vidzemē vāciešu dzelzs režīmā bija pilnīgi nostumti malā un apkrauti smagām kara nastām un nodevām. Gluži kā toreiz, arī otrā pasaules karā vācieši runāja par savu „sadarbības gribu", bet pa to laiku nesaudzīgi apspieda latviešus un kaut kādu gatavību uz sastrādāšanu mēģināja parādīt tikai tad, kad pašiem ūdens jau smēlās mutē.

Šveices meistarvienība baidās no Koņecka

3 latvieši Vācijas izlases vienībā ledushokejā

Starptautisko hokeja sacīkšu turpinājumā Garmišā viesojās 20 kārtīgā Šveices meistarvienība HC. Davos. Pret Riessersee šveicieši uzpanāca samērā viegļu 4:1 (1:0; 2:1; 1:0) uzvaru. Riessersee vienības sastādītājs vēlējās pret šveiciešiem kā pastiprinājumu raidīt Ēriku Koņecki, kas pavasara posmā jau vairākas nedēļas trenējas Garmišas olimpiskajā stadionā. Koņeckis uzņemts arī par Riessersee biedru. Šveicieši, uzzinājuši, ka līdzi grib spēlēt arī Koņeckis, protestēja, atsakoties pat iet laukumā. Davosas vienība turpretim bija pastiprināta ar nesen no Čechoslovakijas atbēgušajiem izlases spēlētājiem Slama un Zabrodski. Otrā sacensībā pret jauno Vācijas meistarvienību šveicieši dabūja spēlēt ar „pilnu tvaiku". Sākumā Fisenes hokejisti pat panāca 2:0 vadību. Sacensības gaita bija atklāta līdz pat beigām. Davosa uzvarēja 6:5. Pāris sekundes pirms beigām ļoti spēcīgs Poiča raidījums trāpīja Davosas vārtu šķērskoku un tā 10.000 skatītāju bezmaz būtu redzējuši neizšķirtu rezultātu.

Davosas vienības pavadoņu saimē kā viens no spēlētāju „aprūpētājiem" bija kādreiz slavenais čechu hokejists Malačeks. Viņa vērtējumā Fisene ir „nākotnes" vienība, kas jau nākamajā ziemā, rūdījusies vēl dažās starptautiskās cīņās, droši varēšot sacensties ar ikkuru Eiropas vienību. Arī Šveices prese Vācijas labāko vienību spējas vērtē ļoti atzinīgi. Netieši šie hokeja lietpratēju spriedumi attiecināmi arī uz labāko latviešu hokejistu starptautisko gatavību, jo Vācijas mērogā Koņecki atzīst par vienu no labākajiem, pat par hokejistu Nr. 1. Fisenes vienības trenētājs, kas ļoti labi pazīst Vācijas un arī starptautisko hokeju, tagad sastādījis Vācijas izlases vienību. Patīkami konstatēt, ka Bruno Leinvēbers, Vācijas izlasi grupējot, atzinis 3 latviešu izcilās spējas. Parasti mēdz būt, ka, izlases vienības grupējot, aizmirst objektivitāti un priekšroku dod „saviem" cilvēkiem. Šoreiz Leinvēbers lokālpatriotismu atstājis malā un vadījies vienīgi no domas, lai Vācijas izlasē būtu pārstāvēti tiešām labākie spēki. B. Leinvēbera iecerētā vienība: vārtos Hofmans, rezervē Vakers. Aizsardzībā pirmā maiņā Koņeckis ar Vildu, otrā maiņā Kleinops ar Bisarsku. Uzbrukumā 1. maiņā Gugemoss, Engels, Poičs, 2. maiņā Kremershofers, Šibukats, Enciers; 3. maiņā Šmidingers, Hubers un Unsins. Tikpat labi uzbrukumā pēc B. Leinvēbera domām varētu ierindot arī Veidi un Pfundneru.

Bad Nauheimā aprīļa sākumā pulcēsies treniņa nometnē Vācijas labākie hokejisti. 9. un 10. aprīlī turpat notiks Dienvidvācijas sacensība ar Ziemeļvāciju. Dienvidvācijas izlase sastādīsies no Fisenes un Riessersee spēlētājiem, bet Ziemeļvāciju pārstāvēs Krēfelda un Bad Nauheima. Jau agrāk Vācijas izlases vienībā bija ierindoti Koņeckis un Veide. Tagad no Bad Nauheimas startēs arī Kleinops. Ziemeļvācijas izlasē tātad spēlēs trīs latvieši!

MINCHENĒ NOTIKS 6 DIENU RITEŅBRAUKŠANAS SACĪKSTES

Pirms daudziem gadiem riteņbraukšana bija viens no tiem sporta veidiem, kuros latvieši guva izcilus panākumus Viskrievijas mērogā. Tieši pēdējos mūsu brīvvalsts gados, ar valsts prezidenta K. Ulmaņa ierosināto Vienības braucienu, riteņbraukšana izveidojās par īstu tautas sportu un, zinot latviešu fiziskās dotības, nav jāšaubās, ka no lielās aktīvo saimes ar laiku būtu izveidojušies starptautiski talanti. Pat vairāk, mums tādi jau bija, tikai trūka piemērotas treniņu iespējas. Sevišķi tas sakāms par treka braucējiem, nemaz jau nerunājot par sacensībām telpās, kur trenēties un startēt var visu gadu.

Vakareiropā tas ir citādi. Spraigās sacensības trekā saista tūkstošiem skatītāju un netrūkst līdzekļu modernu riteņbraukšanas stadionu būvei. Arī izbumbotā Vācijā nedaudzos gados atjaunoti vairāki riteņbraukšanas stadioni. Minchenē šoziem pat atklāja treku telpās. Īpatnējākā telpu sacensība ir 6 dienu riteņbraukšana, kas mūsu sportistiem un sacīkšu apmeklētājiem ir pilnīgi nepazīstama. Sacensība atgādina pāru braucienu, tikai ar to starpību, ka sportisti nepārtraukti ir „sedlos" 144 stundas! Viegli iedomāties, kādu garīgo un fizisko enerģiju šis brauciens prasa. Tādēļ arī visi riteņbraukšanas „dižmaratona" meistari ir profesionāļi.

Minchenes riteņbraukšanas telpās apļa izmērs ir 153 m. Naktīs sacensības apgaismos 18.000 sveču gaismas spuldzes. Sacīkšu organizētājam pirms atļaujas saņemšanas vajadzējis iemaksāt DM 50.000 drošības naudu. Profesionālie nemīl riskēt! Rīkotājam sportistu dienas naudu izmaksām vien nāksies izdot DM 90.000. Lai segtu izdevumus, rīkotājs katru dienu pēcpusdienās gaida vismaz 5000 skatītāju, bet vakaros samam jābūt izpārdotam ar 10.000 apmeklētājiem. Sportistu rīcībā stadionā būs virtuve, kur katrs varēs pasūtināt speciāli „sagatavotas kolarijas" un, protams, bez kartiņām. Cik paredzams, piedalīsies 10 pāri. Pirmo reizi Vācijā pēc kara startēšot Francijas, Holandes, Italijas un Beļģijas ciklisti. Sacensības sāksies 1. aprīlī pl. 22 un beigsies 7. aprīlī pl. 23.

90.000 skatītāju klātienē Italija uzvar Spāniju futbolā 3—1

Italijas-Spānijas 14. valstu sacīkste futbolā Madridē bija notikums, ko vēlējās redzēt gandrīz 100.000 skatītāju, gaidīdami, protams, savu tautiešu panākumus. Taču italieši techniski un taktiski spēlēja tik teicamu futbolu, ka pilnīgi pelnīti guva 3—1 uzvaru, būdami visas 90 minūtes noteiktā pārsvarā; puslaiks beidzās 1—1. Otrā puslaikā Italijas vienība demonstrēja tik krietnu sniegumu, ka pat karstasinīgie spāniešu skatītāji, skaļi aplaudējot, neliedza viesiem savas simpatijas. Labo iespaidu, diemžēl, mazliet bojāja vairāki neatļauti paņēmieni no italiešu puses, par kuriem stingrais angļu tiesnesis Lengs piešķīra Spānijas labā divus 11 m soda sitienus. Vienu no tiem spānieši pārvērta goda vārtos, bet otru fantastiskā tvērienā likvidēja italiešu vārtsargs.

Pēc šīs nopietnās un krietni izturētās pārbaudes italieši var paļāvīgi gaidīt pasaules meistarsacīkstes, kuru finālā, kā zināms, viņi iekļūst bez kvalifikācijas spēlēm. Spānijai, lai iekļūtu finālā, vispirms jāspēkojas ar Portugali, ar kuru tā nupat spēlēja neizšķirti 1—1.

Minchenes meistarsacīkstēs basketbolā, kas vāciešos radījušas it dzīvu interesi par šo viņiem vēl samērā maz pazīstamo sporta veidu, labākos panākumus gūst ārzemnieki: lietuviešu vienība SC Gintaras, kas pašreiz ir 1. vietā, ar latviešiem Brīvkalnu, Zariņu un Renci papildinātā TSV 1860 (3. v.) un Jahn, kurā darbojas brāļi Bilcavi (4. v.). — Pašreiz Vācijā uzturās Starptautiskās basketbola savienības ģenerālsekretārs Viljams Džons, lai nodibinātu sakarus ar vācu basketbola pārstāvjiem. Basketbols ir vienīgais sporta veids, kurā Vācija nekad nav bijusi izslēgta no starptautiskām sacensībām.

Ceļā uz Austrāliju ar tvaikoni „Voccer Victory" dažādu tautību šachistu turnīrā Indijas okeānā teicamas sekmes guva mūsu tautieši. No 6 finālistiem 4 bija latvieši: Jeneišs (no Manheimas), Biese (Kasselē), Zvaigzne (Virchurga) un Marāns (Oldenburga). Uzvarēja ukrainis Bote, 2. Jeneišs, 3. Biese. Godalgas bija stipri dzērieni un amerikāņu cigaretes. Turnīru vadīja G. Kļaveniekss (Mērbeka).

Latviešu basketbola vienība organizēta Sidnejā. Tur spēlēs R. Bērziņš, varbūt arī P. Bumbērs u.c. mūsu jaunākās paaudzes basketbolisti.

49.232 angļu mārciņas (apmēram 1.400.000 DM) pagājušā otrdienā Anglijas futbola totalizātorā laimējis darba rīku ... Edvards Nikolss, kas šajās derībās piedalījās jau divi gadus, bet līdz šim vienu vienīgu reizi ieguvis tikai 24 šiliņus.

Krustvardu mīkla

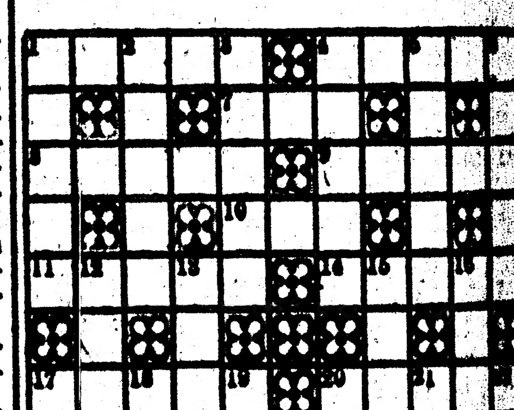

Līmeniski: 1. Karikatūra. 4. Ugunsdzēs... 7. Bojāties. 8. Jaunlaiku zinātnes sasniegums. 9. Upe Kurzemē. 10. Vācu politiskās partijas iniciāli. 11. Tilpuma mērs. 14. Kaza. 17. Gaļa aukla. 20. Provizoriska mītne. 23. ... tiksmes vārds. 24. „Pasaules valdnieces". 25. Latviešu gleznotājs. 26. Ne stāv, ne guļ, ne sēd. 27. Mazs lidonis. 28. Dziesma.

Stateniski: 1. Slepena rakstu zīme. 2. Vācu dzejnieks. 3. Pazīstams Vakareiropas valstsvīrs. 4. Augu „mazuļi". 5. Vienība. 6. Iedalījums grados. 12. Mākslīga valoda. 13. Rūpniecības uzņēmuma iniciāli Latvijas brīvvalstī. 14. Slimība. 16. Rodas ... jums. 17. Vācu filozofs. 18. Pagasts Vidzemē. 19. Sievietes vārds. 20. Ansamblis. 21. Nevajadzīgi. 22. Novadējies dzēriens.

LABĀK NEKĀ NEUZSĀKT, NEKĀ NEKĀ NEPABEIGT.

(Portugaļu sakāmvārds)

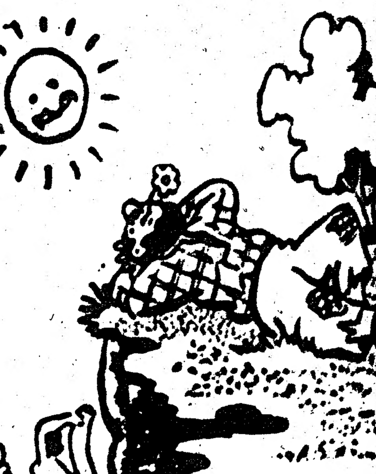

Reiņa Birzgaļa zīm.

AIZLIEGTI AUGĻI IR SALDI

Ceļa gājējs, iedams garām kādai lauku saimniecībai, pārsteigts vēroja, ka zemnieks uz savas nojumes jumta met sienu.

„Ko jūs tur darāt?" svešinieks ziņkārīgi vaicāja.

„Tas siens nav nekā vērts," atteica zemnieks, „jo, kad es to ielieku silēs, govis nemaz nepieliek ne mutes. Bet kad to izklāju uz jumta, kur tas tikko aizsniedzams, lopiņi ēd to tā, ka zog, un noēd sienu līdz pēdējam stiebram."

„LATVIJAS" ABONEMENTS.

pasūtinot laikrakstu pa atsevišķiem eksemplāriem (līdz 3 eks. iesk.), maksā DM 3.— mēnesī + DM 0,50 par piesūtīšanu; pasūtinot kollektīvi vairāk par 3 eks. — DM 3.— mēnesī par eksemplāru; pasūtinot uz ārzemēm un maksājot Vācijā DM 3.— mēnesī + DM 1,30 par piesūtīšanu. Sludinājumi maksā DM 0,70 par vienslejīgas nonpareille iespiedrindas aizņemto telpu. Darba meklēšanas sludinājumi par puscenu.

Abonementu pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama: „Latvijai" (13b) Günzburg/Do., Bürgermeister-Landmannplatz 7.

Latvija iznāk trīs reizes nedēļā — otrdienās, ceturtdienās un sestdienās.

SLUDINĀJUMI

PAR PUSCENU
katram latvietim vajadzīgas
GRĀMATAS!
NENOKAVĒJIET IEGĀDĀTIES!
Prof. Dr. B. Jirgensona
MODERNĀS ZINĀTNES PROBLĒMAS

20 ilustrācijas. Maksā tikai DM 2,50 (agrāk DM 5,—). Grāmata uzrakstīta „labāk nekā citas Jirgensona populāri zinātniskās grāmatas." „Kas angļiem zinātnes popularizēšanas laukā bija J. Jean's un vāciešiem R. Bavink's, tas mums ir B. Jirgensons. („Nedēļas Apskats" — prof. Dr. M. Straumanis).

Grāmata populārā valodā sniedz pārskatu par zinātnes jaunākajiem sasniegumiem un problēmām visās nozarēs. Katra izglītota latvieša bibliotēkā nepieciešama.

R. Blaumaņa un J. Poruka
DAIĻDARBU IZLASE. Maksā DM 1,— (agrāk DM 2,—).
Apsīšu Jēkaba PIE PAGASTA TIESAS par DM 0,50.
SVEŠOS ĻAUDIS par DM 0,50.
Illustrēti. Mūsu ievērojamo rakstnieku citur trimdā neiespiesti darbi. Nepieciešami skolai un jaunatnei.
Žurnāla SAUKSME atsevišķas burtnīcas (vērtīgu apcerējumu un daiļliterātūras krājumi ar vairāku gleznu reprodukcijām):
1947. g. eks. DM 1,— (iztrūkst 11/12)
1948. g. eks. DM 1,50 (dabūj. 3/4 un 5/7)
Pieprasiet visās grāmatnīcās (183)
Apgāds SAUKSME,
(13b) Kempten/Allg. Königstr. 4.

Tikko iznācis
Henrija Moora stāstu krājums
PORTREJA
Grāmatai ilustrātīvo ietērpu darinājis Pēteris Rožlapa. Gaumīgā izdevuma dēļ, grāmata ieteicama kā dāvana Lieldienās.

Bez tam piedāvāju:
Fr. Zālīša Vispārīgā vēsture tautsk. 7. kl.
H. Stēra romānu Pēteris Brigdeizenietis.
Prof. A. Kalniņa Ķīmiskā mežu technoloģija.
V. Greilinga Ķīmija iekaro pasauli
Grāmatas pieprasāmas nometņu grāmatnīcās vai apgādam, atkalpārdevējiem atlaide.
Jāņa Miķelsona grāmatu apgāds,
(13a) Würzburg, Central DP Camp. (242)

Pabeigts lielākais trimdas izdevums
iznākusi grāmata
Trimdas rakstnieki III
Krājums 332 lappusēs aptver latviešu trimdas rakstniekus, kas dzimuši laikā no 1906. g. līdz 1925. g. Apcerējumiem pievienotas autoru ģīmetnes. Grāmatas cena DM 6,50.
Krājumā vēl
TRIMDAS RAKSTNIEKI I DM 4,80
TRIMDAS RAKSTNIEKI II DM 4,80
Grāmatas pērkamas visās latviešu grāmatnīcās vai pasūtināmas apgādā, kas tās izsūta ar uzliktu pasta pēcmaksu, pieskaitot pasta izdevumus.
Pēc dažām nedēļām būs iespējams iegādāties šī ilēlākā (aptver pāri par 900 lappusēm), vienreizējā trimdas izdevuma
TRIMDAS RAKSTNIEKI
visas trīs daļas iesietas kopā audekla sējumā. Iesietā grāmata maksās DM 17,—, un to izsūtīs pasūtinājumu saņemšanas kārtībā.
Pasūtinot iesieto grāmatu, jāiemaksā vismaz puse tās vērtības; atlikušo daļu iekasēs, nosūtot ar uzliktu pasta pēcmaksu. (241)
Grāmatu apgāds
VILIS ŠTĀLS,
(13b) Kempten/Allgäu,
Kaufbeurerstr. 27.

ALFREDS KALNĀJS
(14a) SCHWAB.-GMÜND, Artillerie-Kaserne, Lettenlager,
piedāvā jaunizņākušās:
SKOLĒNU KORI (I/III) I daļa à 3,50
60 (2 un 3 bals.) latv. taut. un mākslas dziesmas
J. MEDIŅŠ I/III solo dz. (maza tirāža!) à . . . . 7,—
V. DĀRZIŅŠ I/II latv. t. dz. (parastās) à . . . . 3.—
vieglā iekārtojumā, der arī klav. solo spēlei un daž. c. notis un latv. krājmarkas. (16)

Kā mācīsim bērniem latviešu valodu aizjūras zemēs?
M. Gaides un A. Endziņa
TĒVU VALODAS MĀCĪBA
DM 3.—.
Pasūt.: E. ĶIPLOKS (21a) Augustdorf b. Detmold. (245)

S. g. 5. aprīlī iznāks
Konstantīna Raudives romāna
NOLĀDĒTĀS DVĒSELES II daļa
Cena DM 5,50. 224 lpp.
J. Soikāna illustrācijas.
Piedāvājam
Dr. R. Sinata mednieka stāstus
MEŽI MOSTAS
DM 2,80
A. Puškina
NAMIŅŠ PRIEKŠPILSĒTĀ
DM 2,20
Grāmatas izsūtām ar uzliktu pēcmaksu. Atkalpārdevējiem, pasūtinot ne mazāk par 10 eksemplāriem, dodam 20 proc. atlaidi. Nauda iemaksājama un korrespondence adresējama: Verlag J. ŠINS, (24a) Lübeck, Dr. Julius Leber-Strasse 46, Wullenwever - Druckverlag. Atsevišķiem pieprasītājiem pieskaitām pasta sūtīšanas izdevumus DM 0,60 līdz 0,90.
J. ŠINA APGĀDS,
(243) Lībekā.

FILMAS:
6×9, 4,5×6, 6×6 . . . . DM 1,—
Leica, ar kaseti . . . . „ 3,—
Leica, bez kasetes . . . . „ 2,—
Minox, bez kasetes . . . . „ 1,50
Piedāvā Foto V. ZANTS,
(14b) Tübingen, Friedrichstr. 13. (177)

ESAM ČETRI VIENTULĪŠI,
dzīves līgu nomākti, meklējam sev dzīvesdraugus. Tautietes, rakstiet nop. prec. nol. Jānim 38 g. v., Pēterim 37 g. v., Jāzepam 27 g. v. un Augustam 24 g. v. Vēstules vēlamas ar foto, kuru uz vēlēšanos sūtīsim atpakaļ. Rakstīt ar of. 235.

IZNĀKUSI
Z. Lagerlefas bērnu grāmatas
NILSA HOLGERSONA BRĪNIŠĶĪGAIS CEĻOJUMS AR MEŽA ZOSĪM II daļa
ar mākslas E. Ābeles ilustrācijām. Cena DM 4,50.
Pasūtināma apgādam „LIDUMS", Geesthacht/E., Spakenberg 111.
Atlaide, sūtot uz pilnu pēcmaksu, 25 proc., uz puspēcmaksu 15 proc. (244)